

Nr 1 2020

KUSTPOSTEN

— *Organ för KA 2:s Kamratförening* —

KUSTPOSTEN

Organ för KA 2:s Kamratförening

Nr 1 2020 årgång 84

Utges av KA 2:s Kamratförening

Ansvarig utgivare: Peter Glimvall

Redaktionskommitté: Peter Glimvall, Olle Melin,
Bengt Jönsson, Tommy Erlandsson, Ulf Sejlert
och MarinB info.

Layout: Dag Åshage
paul.assar@gmail.com

Omslagsbild:

Kungsholms fort. Foto Peter Glimvall

Kamratföreningen styrelse

Ordförande: Peter Glimvall
Vice ordförande: Rolf Lindén
Sekreterare: Lisbeth Landin
Vice sekreterare: Yvonne Wirbrand
Kassör: Sune Persberg
Ledamot och klubbmästare: Björn Wallmert
Supplent och transportansvarig: Erling Holmberg
Suppleant: Olle Melin
Suppleant: Bengt Jönsson

Kamratföreningens adress

KA 2:s Kamratförening
Box 527
371 23 KARLSKRONA
Telefon: 0708-492551 (v sekr)
epost: yvonne.wirbrand@telia.com
Postgiro: 9 80 67 - 2
Bankgiro: 5584-9483
Medlemsavgift: 150 kronor

Kamratföreningens utbud av KA-produkter

Slips KA 2	50:-
Livrem	120:-
Manchettknappar KA och Marinen	150:-
KA 2 Idrotthistoria, Nattlig patrullorientering Eskil Nyström och Marinens Hemvärnsmusikkår Kassett	60:-
Vykort Kungsholms fort (4 st)	10:-
Vykort Rosenholm (3 st)	10:-
CD Karlskrona Kustartilleriregemente	100:-

Bildhäfte om KA 2

förläggningsplatser

Häftet kostar 60 kr och vill Du ha det hemskickat tillkommer porto om 10 kronor. Du kan beställa genom att sätta in 70 kr på postgiro 97 05 88-0

Gräsvik och dess historia

Boken kostar 60 kronor plus porto

KA 2-boken

kostar 100 kronor plus porto 60 kronor

Befästningspark Karlskrona

Boken kostar 50 kronor plus porto

Ring kassören Sune Persberg för beställning
telefon 070 751 1644

Varorna levereras, när betalning skett.

Om varorna skickas tillkommer porto minst 20 kronor.

Plusgiro: 98067 -2

Bankgiro: 5584-9483

KA 2 kamrater

I vanliga fall när jag skriver ledaren i Kustposten brukar jag kunna konstatera att vi fullföljt vår verksamhet enligt plan. Så är dock inte fallet i år. Aldrig tidigare har jag varit med om någonting som liknar årets första halvår, och jag tror att de flesta av er håller med mig. I vilket fall gäller det väl alla oss som inte upplevt andra världskrigets fasor.

Pandemin som spridit sig som en löpeld över världen har med stor kraft angripit vårt land. Med förfäran kan vi följa den dagliga rapporteringen över antalet kända smittade och avlidna., och flera av oss kanske också känner någon som smittats och kanske till och med avlidit. De förhållningsregler, rekommendationer och påbud som utgått från myndigheter och regering har också i stor grad påverkat vår vardag. Detta har bland annat inneburit att kamratföreningens vårresa till Eksjö fick ställas in och den planerade kamratträffen i Göteborg har skjutits fram till nästa år. Styrelsen har genom välvillig inställning från Amiralitetsförsamlingen fått genomföra några styrelsemöten i Kungl. Amiralitetskyrkan Ulrica Pia i syfte att kunna hålla betryggande avstånd till varandra under våra möten.

Försvarsmakten har också fått ändra sina planer för året. Den stora och omfattande totalförsvarsövningen som skulle genomföras under året har tillsammans med militärövningen Aurora ställts in. I stället har det genomförts försvarsgrensvisa övningar i mindre skala under maj månad.

Veterandagen kunde inte heller genomföras som brukligt i år, men här i Karlskrona deltog vår fana i en ceremoni som spelades in och sändes ut genom sociala medier. På så sätt kunde vi delta i högtidlighållandet på distans och samtidigt hedra alla veteraner som tjänat fredens och frihetens sak.

Pandemin har också satt fokus på vårt lands bristfälliga beredskap att möta allvarliga kriser. Beredskapslagren är sedan lång tid tillbaka försvunna, vi har det lägsta antalet sjukhusbäddar per person i hela EU och vi har betydande brister i skyddsutrustning och reservlager. Kort

sagt – vi står idag dåligt rustade utifrån ett civilförsvarsperspektiv, men även utifrån ett militärt perspektiv trots att en försiktig förbättring har inletts. Tyvärr har vi dock nyligen hört från Försvarsministern att utgifterna kopplade till bekämpningen av pandemins följder kan komma att påverka försvarsanslagen de kommande åren. Måtte det inte bli så. Nästa gång Sverige utsätts för fara, kanske det inte är en pandemi utan utländsk makt som vill påtvinga oss sin vilja. Därför måste naturligtvis såväl den civila som militära beredskapen skärpas, utvecklas och förstärkas betydligt i förhållande till dagens situation.

Regeringen och dess samarbetspartier har redan kommit överens om att öka försvarsbudgeten med 25 miljarder från 2021 till 2025. Men detta räcker inte till om de satsningar på det framtida försvaret som försvarsberedningen föreslog förra året skall kunna genomföras. Enligt Försvarsmaktens beräkning krävs ytterligare 55 miljarder fram till 2030 för att kunna genomföra beredningens förslag fullt ut. Därför vill oppositionen inklusive regeringens samarbetspartier ha en utfästelse om att försvarsanslagen skall fortsätta att trappas upp 2026-2030. Men till detta vill inte regeringen idag binda sig med hänvisning till vad pandemin redan har kostat statskassan. Nu i början av juni föreligger således ingen politisk överenskommelse om nya ökningar av försvarsbudgeten. Planen är att försvarspropositionen skall läggas fram till höstriktsdagen. Om det då finns en politisk samsyn eller ej går inte att spekulera om idag, och skulle oenigheten kvarstå kan regeringen bli nedröstad av en majoritet i Riksdagen. Vi får avvakta och återkomma.

Kamrater, jag hoppas att ni trots det allvarliga läget i Sverige och i Världen inte drabbats allt för hårt och att ni nu tillsammans med familjer, nära och kära kan se fram emot en sommar med sol, värme och avkoppling och kanske även möjlighet att träffas fysiskt och inte enbart över digitala medier.

Peter Glimvall

Marinbaschefen har ordet:

IDENNA LJUVA SOMMARTID... ..har vi anledning att blicka tillbaka på en annorlunda vår. Trots att det ser ut som vanligt när jag tittar ut över Örlogshamnen är väldigt lite som det brukar vara. Trots pandemin har vi lyckats skapa förutsättningar för fortsatt utveckling genom ett balanserat förhållningssätt. Vi har genomfört en bra övning i SWENEX och anpassat vår verksamhet för att, på vårt sätt, stödja samhället i stort. I detta blickar vi framåt, vi håller just nu på att anställa fler än 50 nya medarbetare från muckande värnpliktskull. Vi planerar för en händelserik höst, samtidigt är vi beredda på att hålla fast vid rådande inskränkningar i vår rörelsefrihet. Oaktat rådande läge måste vi hålla fokus mot morgondagen och fortsätta framåt, inte minst mot en skön, välförtjänt och välbehövlig sommarsemester.

C MarinB Håkan Nilsson

Klockan är strax efter midnatt.....

Klockan är strax efter midnatt när radion rasslar till inne på Marinbasstaben. Under dagen har amfibieförbanden ännu en gång varit i strid mot luftlandsatta motståndare inne på svenskt territorium. Nu behöver de återfyllning i form av ammunition, drivmedel, mat och övriga förnödenheter. Annars riskerar allt att gå förlorat. En komplex kedja händelser sätts igång för att snabbt kunna fylla upp förbanden och höja stridsvärdet igen. Marinbasens stab fångar upp behoven och arbetet påbörjas med att planera för en leverans. När stabens arbete är klart lämnas ärendet över till chefen i basområdet som planerar vidare hur och när leveransen kan ske på ett så säkert sätt som möjligt. Långt innan försörjningen sker har amfibieförbandets spaningsenheter rekognoscerat platsen, genomfört kajsök och säkrat området. Om leveransen sker vid en kaj på fastlandet är det Marinbasens baskyddskompani som står för säkerheten. Ska leveransen däremot skeppas ut till enheter längre ut i skärgården ansvarar de stridande enheterna själva för säkerheten. I denna övning har fokus legat på att säkerställa att hela kedjan fungerar och att alla får ökad förståelse för att varje liten del är viktig för att de marina förbanden tillsammans ska kunna lösa den större uppgiften. – Många gånger prövar vi inte hela underhållskedjan fullt ut. Under övningen Swenex är det annorlunda. Den här gången övar vi leveranser av allt från rena underkläder och extra tandborstar till riktigt stora volymer av robotar, granater och finkalibrig ammunition, säger Major Thomas Fors, momentövningsledare för logistiken vid Amfibieregementet. Marinbasen - nyckeln till uthållighet Vanligen är

det fartygen, stridsbåtarna och soldaterna som bevakar, spanar och strider som syns. Men bakom kulisserna, oftast inte lika synliga, pågår alltså ett febrilt arbete för att se till att de stridande enheterna får den materiel de behöver. – Att vi faktiskt kan öva hela kedjan och leverera realistiska volymer betyder oerhört mycket. Det är först vid dessa tillfällen som vi på ett trovärdigt sätt kan säga något om hur lång tid det tar, och ge soldaterna en bra bild av hur verkligheten ser ut säger Anna Bräckvall vid Marinbasen. Intensiv slutövning för de värnpliktiga soldaterna För de värnpliktiga vid Amfibieregementet är övningen en viktig slutövning som möjliggör att soldaterna kan krigsplaceras efter utbildningen. Inte minst tydligt har detta blivit för dem som utbildats mot befattningen kommissarie. Utspridda på förbandets olika enheter har de under övningen för första gången fått öva fullt ut i sin tänkta befattning och således ta ett stort ansvar för att logistiken fungerar som den ska över tiden. – Det har varit roligt men intensivt. För oss blir den här övningen verkligen ett typ av slutprov där vi får möjlighet att knyta ihop säcken. Först nu förstår man varför vi har gjort alla de saker vi gjort under befattningsutbildningen. När man får öva allt på en och samma gång blir det tydligt att alla delar har ett syfte säger Michael van de Munt, värnpliktig kommissarie vid lednings- och underhållskompaniet på Amfibieregementet.

Victor Persson och Joakim Nordstrand

Foto: Maja Hansson och Victor Persson

Styrelsen för KA2 kamratförening,

vald på ordinarie årsmöte 2020, tackar alla medlemmar för visat förtroende. I detta nummer av Kustposten presenteras presidiet för er, och i kommande nummer övriga styrelseledamöter vilka är Yvonne Wirbrand, Björn Wallmert, Olle Melin, Erling Holmberg och Bengt Jönsson.

Peter Glimvall - ordförande

Jag ryckte in till KA2 hösten 1975 som signalgruppbefäl tråd, och anställdes i augusti 1976 som furir. Efter Instruktörskurser och Marinens Kompaniofficersskola kom jag tillbaka till regementet i september 1979 som fänrik. Jag tillhörde KA 2 fram till dess nedläggning 2000 och kom därefter

att tillhöra Sydkustens Marinbas och dess efterföljare Marinbasen. Jag har också tjänstgjort vid Marinens Officershögskola, Militärömrådesstab Syd och Högkvarteret/MUST. Min senaste tjänstgöring som yrkesofficer var som chef för Lokalplaneringsenhet Syd. Numera är jag reservofficer anställd av Militärregion Syd med uppgift att vara samverkansofficer.

Rolf Lindén – vice ordförande

Jag ryckte in som 16-årig Instruktörselev vid KA 2 den 28:e november 1960, och har tillhört Regementet fram till nedläggningen. Efter skolor blev jag fänrik hösten 1967 efter Militärhögskola och tjänst på FMV, kom jag tillbaka 1980 som chef för operativa sektionen på BK/KA 2. Året efter

gick ubåten "U 137" på grund i Gåsefjärden under en omfattande sovjetisk operation. Jag kom därefter att huvudsakligen arbeta med ubåtsskydd, men hann också med att vara stabschef på KA (!); chef KA Utvecklingsavdelning i flera omgångar, Fort- och bataljonschef på KH-fort i två omgångar, mm. Vid nedläggningen var jag chef för Karlskronagruppen (f d 4:e KA-brigaden). Idag föreläser jag om "U 137" samt om Sveriges säkerhetspolitiska agerande efter Andra Världskriget.

Sune Persberg - kassör

Jag började i Försvarsmakten med inryckning som i-elev 1964 på KA 2 Gräsvik och utryckning 2002 på Högkvarteret med pension.

Tjänstgjort på KA 2 Förplägnadsskola, MOHS, MKS Pers, FM Log Högkvarteret.

Kassör Kamratföreningen från 2006

Lisbet Landin - sekreterare

Jag är nybliven pensionär efter 47 år i Försvarsmakten, började vid BK/KA 2 på Blå Port och avslutade vid Marinbasen i Örlogshamnen, däremellan några år som krögare vid Lisa's Sjö-krog vid Fisktorget.

Arbetet i Försvarsmakten har i huvudsak varit inom säkerhetstjänsten och även framgent i det nystartade företaget "Lislan Security".

Bor på Knösö Udde i Karlskrona skärgård och är engagerad i KA 2 kamratförening och Officerssällskapet KA 2 m. fl. föreningar.

Aktuellt just nu, Olof Palme

Ett tack efter besöket på Kungsholmen 1984

*Tack för ett
vänligt besök i
Karlskrona och
för vänligt bemötande*

Olof Palme

Marinen 500 år

Kamrater!

**Marinen fyller som bekant 500 år
2022-06-07, men hela året är ett
jubileumsår!**

För att ge Flottans Män möjlighet till insyn i marinens förberedelser inför firandet under 2022 och för att vi ska kunna påverka och delta i olika evenemang har Riksförbundets styrelse bildat en arbetsgrupp, FM Jubileumskommitté 2022. Jubileumskommittén kommer att ha täta kontakter med marinens projektledning för jubileumsåret för att få tidig information och kanske möjlighet att påverka var och när besök av våra sjö- och amfibiestridskrafter med mera genomförs runt våra kuster, liksom vad som i övrigt kommer att ingå i 2022 års satsning. Allt är inte klart i nuläget, men efter hand, som beslut fattas, kommer ni att informeras.

En övergripande information om jubileumsåret finns med i detta nummer av Flottans Män.

FM Jubileumskommitté 2022 utgörs av:

Lars-Erik Uhlegård, Göteborg,

sammankallande, lars-erik@uhlegard.se, 072-397 21 86

Göran Löfgren, Karlskrona,

goran.lofgren@tele2.se, 070-495 80 14

Krister Hansén, Stockholm,

krister@flottansman.se, 070-381 03 12

Cave Johansson, Sundsvall,

astors.farg@spray.se, 070-659 54 65

Lars-Ingvar Elofsson, Kristianstad,

sociala medier, navyman@tele2.se, 076-510 04 72

Det nu hög tid att planera för aktiviteter inom alla föreningar såsom föredrag, studiebesök, studiecirkel och annat, som syftar till ökad kunskap om våra marinstridskrafter inklusive historiska återblickar från ett halvt milkenium. Detta liksom framtidsinriktad information är sådant, som bör utgöra vår inriktning under de kommande två och ett halvt åren och inledas så snart pandemiläget gör det möjligt. Dessa tankar kommer att utvecklas vidare efter hand.

Har Ni som medlemmar förslag eller synpunkter, som rör Marinen 500 år, så ta kontakt med någon av oss eller via egen förening, så kommer vi i kommittén att göra vad vi kan, för att vi ska få ett så bra och meningsfullt jubileumsår som möjligt.

Efter hand kommer mer att läggas fast och en årsagenda för jubileumsåret växa fram, som alla kommer att få del av genom våra tidskrifter, hemsidor, sociala medier, särskilda utskick och förmedling via föreningarnas styrelser. En återkommande informationsspalt rörande Marinen 500 år kommer att finnas i alla kommande nummer av Flottans Män tills 2022 är tillända.

2022 startar upp med Marinstridsdagarna i Karlskrona i slutet av januari. Marinens dag 2022 är sedan planerad att genomföras i Karlskrona lördagen den 13 augusti. Någon gång under första halvåret kommer jubileumsboken (i två utgåvor) att släppas ut på marknaden. En av utälvorna blir en specialutgåva för Flottans Män. Hur beställning av böckerna kommer att gå till och hur priset blir kommer att läggas ut på hemsidorna och kommande nummer av tidningen.

Med hopp om bättre tider med ett firande, som märks 2022 och som får hela befolkningen att förstå vad sjöförsvaret har betytt, betyder idag och kommer att betyda för Sverige i framtiden.

Jubileumskommittén

Foto Helikopterflottiljen

Gubben Rosenbom i Karlskrona

Kungl Amiralitetskyrkan, Ulrica Pia och Rosenbom tillhör Karlskronas mest välbesökta turistmål. Sommartid är antalet besökande mycket stort och Gubben Rosenbom samlar årligen in en icke oansenlig summa till församlingens verksamhet. Men berättelserna om Rosenbom skiftar nästan lika mycket som färgerna på turistsussarna. Varför står han där och vem är han?

Ett besök i Kronoby i Österbotten, som gjordes i januari 2007, hjälpte till på vägen i sökandet.

Varför står Rosenbom utanför Amiralitetskyrkan?
Varför är denna fattiggubbe placerad utanför Amiralitetskyrkan?

Det finns två källor, som kan vara viktiga. Den ena källan är Selma Lagerlöfs *Nils Holgerssons underbara resa* och den andra är amiralitetspastor Carl-Axel Malmbergs minnesbok om Amiralitetsförsamlingen, som gavs ut i samband med Karlskronas 300-årsjubileum.

Selma Lagerlöf kan hemma på Mårbacka ha haft en bok av den ryske författaren Aleksandr Pusjkin, *Bronsryttaren*, som är en dikt publicerad 1833. Dikten är en hyllning till tsar Peter den store. I Sankt Petersburg utspelar sig i dikten en parallellhistoria till den händelse, som äger rum i Karlskrona mellan Karl XI, Rosenbom och Nils Holgersson. Lagerlöf fann kanske i Pusjkins dikt en berättelse, som hon skickligt kunde använda sig av och som dessutom visar, vilket stort intresse för utomnordiska författare, som Lagerlöf hade.

I Carl-Axel Malmbergs bok *Kungl Karlskrona Amiralitetsförsamling 1680 - 1980* står det i kapitlet om Gubben Rosenbom följande:

År 1672 upprättades ett kontrakt mellan svenska kronan och Kronoby socken i Österbotten, vari fastslogs, att socknen årligen, mot befrielse från gängse knekts- och båtsmansrotering skulle tillhandahålla "30 duglige

skeppstimmermän för amiralitetets skeppsgård". Ett liknande kontrakt upprättades några år senare med Pedersöre socken i Österbotten. I detta stipuleras, att sockenallmogen allt framgent årligen skall uppställa "80 duglige och svars gode timmermän för Örlogswarvet i Karlskrona". Båda kontrakten förnyades med jämna mellanrum under hela 1700-talet fram till 1809, då Finland skildes från Sverige.

Pedersöre storsocken är det som idag utgör Jakobstads-, Karleby och andra intilliggande kommuner.

I Karlskrona har vi Finnagränd och Finska kyrkan. Varför heter de så? Amiralitetskyrkans timmer kommer med all säkerhet från Baltikum, men det finns de, som hävdar, att Ulrica Pia en gång stått i Finland och där nedmonterats och på nytt rests i Karlskrona. Föga troligt? Men Amiralitetskyrkan påminner mycket om kyrkorna i Österbotten såväl interiört som exteriört. Utanför kyrkorna i Österbotten eller i deras närhet står det en fattiggubbe och så gör det utanför Ulrica Pia.

Soumen Vaivaisukot eller Finlands fattiggubbar översätts till engelskan *Finlands Wooden men at - alms*, vilket översatt kan bli "Allmosegubbarna". Just allmosor är det, som gubbarna i Österbotten vädjar om till fattiga och sjuka.

I Finland finns idag 119 träskulpturer, varav en är avbildad som kvinna. Den 120:e skulpturen är en tavla i Reso kyrka. Fattiggubbarna finns från Helsingfors i söder till Uleåborg i norr med koncentration till västra Finland och Österbotten i synnerhet. Fattiggubben i Larsmo är Österbottens äldsta, på plats sedan 1782.

Rötterna går tillbaka till medeltidens offerstockar, dessa ihåliga och med järnband försedda sparbössor. De påvliga dekreten kan spåras till åren från 1213 och 1308.

Reformationen avskaffade offerstockarna. 1571 års kyrkoordning nämner, att kollektor skall samlas in till

sjukhus och insamlas i stockar eller kistor. Fattigstockarna kan härledas till år 1649, då drottning Kristina befallde, att fattigstockar skulle uppsättas på offentliga platser. Helgon som bilder skulle vara otänkbart, då detta inte är förenligt med Luthersk tradition. I stället förekom bilder på de bibliska personerna Bartimaïos, en blind tiggare, som satt utanför Jerikos stadspört, omnämnd i bl.a. Markus 10:46 och Lasarus, den arme mannen med bölder. Dessa två förekom som fattigstockar i Seester i Nordtyskland och är daterade till 1613.

År 1772 hävdades det, att fattiggubbarna finns överallt i Sverige. Detta syftar på Österbotten, som då var svenskt. I Karleby (Kokola) finns en anteckning, att fattigbössan inbringar 20 öre år 1671. Traditionen med fattiggubbar har sin begynnelse i just Karleby och Pedersöre storsocken.

Välbärgade människor bar i synnerhet ansvar för fattigvården. Under 1700-talet började en mer organiserad fattigvård växa fram i Sverige/Finland. 1686 års kyrkolag påbjöd, att varje församling skulle sörja för sina fattiga.

En anledning, som först kan tyckas oväsentlig, blir mer intressant, när man betraktar den lite djupare. Finlands befolkning är framförallt boende längs kusten. Just vid kusten skedde handeln. Pengar var därför en vanlig företeelse och i stället för att frakta mjöl, kött och andra förnödenheter till de fattiga, gav man penninggåvor till fattiggubbarna.

I Österbotten har man historiskt ägnat sig åt skeppsbyggeri. I Kronoby socken fanns Jouxholmens amiralitetsskeppsvarv från slutet av 1600-talet till 1700-talets början. Galjonsfigurer, som vi kan betrakta på Marinmuseum i Karlskrona, var också något, man ägnade sig åt på varvet i Jouxholmen. Galjonsfigurerna var inga helgonbilder och de, som snidade dessa, nyttjades också, då en fattiggubbe skulle tillverkas. Även detta släktskap – varv och fattiggubbe – är alltså tydligt.

Det var naturligt, att man som förebild till fattiggubbarna använde sig av de efter krigen kringvandrande och tiggande krigsinvaliderna. Fattiggubbarna i Österbotten, till skillnad från fattiggubben i Karlskrona, är ofta enbenta och stödjer sig på en krycka eller käpp. Många av fattiggubbarna är klädda i soldatens klädsel under 1808 – 1809 års krig.

Finlands äldsta gubbe finns vid Hauho kyrka 5 mil öster om Tammerfors och kallas Bartamaïos, vars livsöde tidigare beskrivits. Denna gubbe har fått ett hugg i huvudet av en rysk sabel, då kyrkan plundrades av en trupp ryska soldater

En del av gubbarna härstammar från 1700-talet, andra är betydligt yngre. Upphovsmännen är uteslutande män av folket; bysnickare, timmermän, kyrko- och skeppsbyggare.

Man delar in fattiggubbarna i tre kategorier:

- a. Södra Finland. 100 – 150 cm höga. Barhuvade reliefer.
- b. Mellanösterbottniska typen. 120 – 180 cm höga. Barhuvade reliefer.

- c. Nordliga. Helfigurer. Står fritt eller lutade mot en vägg. Har hatt på huvudet. 160 – 195 cm.

Rosenbom tillhör den sistnämnda typen. Ofta står det: *Den som hjälper en fattig han lönar Herren, som belönar Honom tillbaka.*

Kronobys fattiggubbe bär texten: *Tänk på mig, då dig går väl, vilket syftar på Går det bra i livet, så nog skall fattiggubben få sin del.*

En kunglig resolution undertecknad 1674 uttryckte, vilka socknar som skulle bilda stommen i den svenska flottans bemanning. Däri ingick inte Kronoby. Kronoby hade redan 1672 tecknat ett kontrakt med amiralitetet att hålla 30 timmermän i kronans tjänst Jacobus Brennerus (Jacob Brenner), kyrkoherde i Kronoby, låg bakom detta kontrakt. (30 timmermansrotar)

1681 börjar Kronobyborna att arbeta vid örlogsvarven, i det som idag återstår av det en gång så väldiga Sverige. 150 man börjar sin tjänst i Karlskrona samma år. 1746 finns det 27 timmermän i Karlskrona från just Kronoby. Fram till 1809 varade detta kontrakt.

I Kungliga Karlskrona Amiralitetsförsamling omnämns gubben utanför Amiralitetskyrkan första gången den 17 december 1793. Det är mycket troligt, att någon vid denna tid skapar Rosenbom i Karlskrona. Båtsmännen och skeppstimmermännen ansågs vara en andra klassens medborgare. De var svenskar, men ändå inte. De behandlades ofta illa och man var snål i sitt förhållningssätt mot dem.

Fattiggubben utanför Amiralitetskyrkan är förmodligen ett arv från Österbotten. Men Rosenbom är också skapad för att påminna om fattigvården och uppfyllandet av 1686 års kyrkolag. Men han kan också vara en protest mot den svenska överheten.

Kronobybon Jan-Erik Rudnäs har dokumenterat alla Finlands och Sveriges fattiggubbar. I Sverige finns förutom Rosenbom ytterligare nio gubbar. Markus Leppo historiker vid Helsingfors universitet och arkitekt Kaija Santaholma har båda dokumenterat kring gubbarna och bedömt, att ursprunget är Österbotten.

Vem var Rosenbom

I Sven-Öjvind Swahns bok *Gubben Rosenbom och andra historier från Karlskrona*, skulle förebilden för Rosenbom vara konstapelmathen (Mått) vid flottan Mats Rosenbom och han skulle av frusit ihjäl vid kyrkotrappan nyårsafton 1717 efter att ha gått en tigarvandring på Drottninggatan nyårsaftonens eftermiddag och kväll.

Mats Rosenbom har funnits i Karlskrona och ägde enligt fastighetsförteckning redan år 1700 ett hus vid Sundsmaren, nuvarande Chapmansplan. Om denna Mats Rosenbom var förebild för fattiggubben, så har han avlidit redan 1706 eller möjligen 1711. Han var i så fall konstapel vid flottan, en underofficer, som hade att hantera kanoner, kulor och krut. Enligt tillgängliga kyrkoböcker fick åren 1706 och 1711 konstapelänkor pengar efter

avliden make, så kallad nådemånad. Vilket år, som är det rätta är omöjligt att säga. Rosenbom kan också ha avlidit på annan ort, t.ex. vid kriget mot Polen 1705 - 1706. Det är med all säkerhet inte Mats Rosenbom, som stått modell för fattiggubben.

I Kronoby hävdar man, att gubben fått sitt namn efter en bokhållare vid Amiralitetets skeppsbyggeri, Anders Rosenbom, som fanns vid varvet på 1690-talet. Han var känd för sin snålhet och de finska skeppstimmermännen skulle som hämnd för bokhållarens girighet ha skapat Gubben Rosenbom.

När namnet Rosenbom dyker upp första gången är oklart, men troligen först in på 1800-talet och då endast med Gubben.

Med nuvarande underlag är det omöjligt att säga, vem som stått modell för gubben.

Gubben Rosenbom idag

Den ursprungliga Gubben Rosenbom står idag inne i kyrkan nött av väder och vind. Gubben utanför är ett verk av bildhuggaren vid örlogsvarvet Karl Karlsson, mest känd som Hästö-Kalle. Han gjorde kopian 1956 av teak från ett skrotat pansarskepp.

Även Hästö-Kalles gubbe har under 65 år påverkats av vädrets makter och våren 2007 genomfördes en omfattande renovering av gubben vid Kockums, Karlskronavarvet.

Hästö Kalle

Nils Holgersson

Selma Lagerlöfs bok "Nils Holgerssons underbara resa" kom ut första gången den 24 november 1906. På ett-hundraårsdagen avtäcktes vid infarten till kyrkan skulpturen "Sprungen ur boken" skapad av konstnären Ralf Borselius från Hammenhög. Skulpturen har tillkommit genom en donation av till Stadsbudskåren i Karlskrona, som i samband med avtäckningen överlämnade statyn till Amiralitetsförsamlingen. Det är utan tvekan så, att Selma Lagerlöfs bok gjort Rosenbom känd över delar av världen. Men beträffande Gubben har hon frl. Rosenbom fanns inte ombord på Dristigheten under Viborgska gatloppet.

Kronoby i Finland

Kronoby ligger cirka 11 mil norr om Vasa och med Jakobstad som närmaste större stad. Kronoby kommun har cirka 6 700 invånare och utgör en utpräglad jordbruksbygd. Den största arbetsgivaren är en förpackningsindustri med 450 anställda följd av kommunen med 430.

Kronoby är i dag en av Finlands cirka 250 kommuner. 84% av invånarna är svenskspråkiga. Svenska folkpartiet dominerar stort i politiken.

Förutom tidigare nämnd industri förekommer tillverkning av lantbruksmaskiner, läder, tryckimpregnerade stolpar m.m.

Prost startade skeppsvarv

Mitt ute i den finska ödemarken ligger ett museum, som påminner om det amiralitetsskeppsvarv, som var beläget här åren 1673 - 1704 och där det under denna period byggdes 63 skepp, i huvudsak lastdragare. Mitt i området stod en minnessten, där namnet Karlskrona förekom och detta med anledning av, att skeppstimmermän från trakten drog till Karlskrona från 1680. Att verksamheten fick en kort livslängd beror dels på bristen på skeppstimmermän men också på landhöjningen, som omöjliggjorde sjösättning av fartygen. Sedan varvet lades ned 1704 är landhöjningen på platsen cirka 3 meter. Den som startade

Fattiggubben i Kronoby

Fattiggubben vid Jakobstads kyrka

Fattiggubben vid Larsmo kyrka, Österbottens äldsta

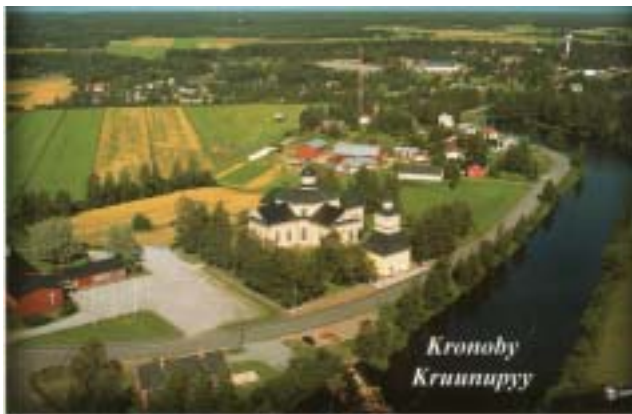
Minnesstenen skeppsvarvet på Jouxholmen

verksamheten vid varvet var prosten i församlingen, Jacobus Bennerus.

Museet har kunnat byggas upp tack vare ”talko” från markägaren, Jan-Erik Nyros. Talko är finska för ideellt arbete.

Kronoby församling och kyrka

Kronoby kyrka från mitten av 1800-talet är liksom Ulrica Pia i Karlskrona en korskyrka i trä. Till kyrkan hör också en klockstapel och det är i anslutning till denna, som fattiggubben är placerad. Nuvarande fattiggubbe är från 2006 och ersatte då en gammal med samma utseende. I kyrkan finns bl.a. en vägg med altarmålningar, 12 stycken, som nästan i serieform beskriver olika episoder från bibeln.

Kronoby kyrka och klockstapel

Andra besöksmål

I Kronoby har en gång funnits en av Finlands två speltäskolonier. Platsen heter Korpholmen och på platsen har i dag Hembygdsföreningen byggt upp den gamla kyrkan i en autentisk återgivning. Kyrkan invigdes i juli 2007, när Kronoby kommun firade 400 år.

Hembygdsgården, gamla byskolan, folkhögskolan, Kronoby kommunkontor, båtmuseet i Bosund, Larsmo kyrka och fattiggubbe samt Jakobsstads kyrka och museum är andra mål värda att besöka. Folkhögskolan, som är en av 16 i Finland, drivs av fem kommuner, nämligen Karleby, Kronoby, Jakobsstad, Pedersöre och Larsmo.

Hemslöjd från Kronoby

Totalt genomgår cirka 1000 elever årligen utbildning vid skolan.

Spår av Blekinge

I hembygdsgården fanns bonader, som mycket påminde om Blekingesöm. Det sägs, att kvinnor, som följde skeppstimmermännen till Karlskrona och återvände till Kronoby, tog med sig detta hantverk.

Det kan vara så, att vår egen blekingseka skulle inspirerats av den österbottniska fälbåten. Fälbåtar finns i stor omfattning vid Båtmuseet i Bosund. Vissa typer av fälbåtar påminner starkt om blekingsekan. Fälbåten är dock byggd i fur, eftersom ek saknas i dessa trakter. Den fallande stäven, bordläggningen och akterspegeln, som finns på vissa fälbåtar kan ha varit inspirationskälla för blekingsekan. Fälbåten används i huvudsak av säljägare, men har självklart också andra användningsområden. I vissa fälbåtar är akterspegeln möjlig att ta bort. Detta var till för, att man skulle kunna ta ombord kreatur i båten. I Blekinge kallades i äldre tider akterspegeln på blekingsekan för kobjälke.

Avslutning

Denna artikel ska försöka visa, varför Rosenbom står, där han står. Men vem Rosenbom egentligen var, är fortfarande ett frågetecken. Besöket i Finland gav vissa ledtrådar, men gav också mycket kunskap om de skeppstimmermän, som lämnade området för tjänst i Karlskrona och de ömsesidiga influenser, som finns mellan Karlskrona och Österbotten.

Ovanstående artikel är ett utdrag av en artikel ur Årsbok för Marinmusei vänner 2007 skriven av amiralitetspastor Henrik Lindén och undertecknad redaktör.

Jan-Erik Rudnäs
bok om Sveriges och
Finlands fattiggubbar

Vår kassör Sune Persberg och f.d regementschefen Roland Hultgren under Majestätets porträtt

Årsmötet 2020

Arets årsmöte genomfördes tisdagen den 18 februari på Sjöofficersmässen i Karlskrona. Det var 27 kamrater som slöt upp denna kväll för att umgås, delta i årsmötesförhandlingarna och äta en god bit mat i den magnifika matsalen.

I vanlig och traditionell ordning underhöll KA2-oktetten under minglet med melodier och marscher med anknytning till Kustartilleriet. Och som sig bör avslutades konserten med kamratföreningens egen marsch "KA2-kamrater".

Något sena kunde så årsmötesförhandlingarna påbörjas. Inledningsvis upplästes under det att årsmötet stod upp en hälsning från Hans Majestät Konungen. Därefter fick vi sittandes även en hälsning från vår tidigare regementschef och ordförande Göran Boijesen, samt en från Åke Jeansson som i ett sent skede fick anmäla förhinder till att delta under kvällen.

Efter att den inledande formalian klarats av, hölls så en parentation för avlidna kamrater. När namnen lästes upp sänktes fanan i en hedersbevisning för våra trojännare och hölls i sorgeläge under en tyst minut samt när KA2-oktetten spelade "Ljusa skuggor" av Lars Olof Boström. När så vår regementsmarsch med kraft och

schwung framfördes av oktetten höjdes fanan till parad och vi alla intog enskild ställning.

Därefter var det dags att behandla punkten "stadgeändringar". Den avgående styrelsen framlade ett förslag innebärandes att anpassa stadgarna till dagens situation samt att medge en större flexibilitet vid val av styrelse. Förslaget innebar bland annat att styrelsesammansättningen inte längre skulle vara tvungen att innehålla representanter för tidigare personalkategorier, utan att detta istället för att vara ett "skall-krav" skulle bli ett "börkrav". Vidare föreslogs att styrelsen skulle förutom ordförande bestå av 3 – 5 ordinarie ledamöter samt 2 – 3 suppleanter. Det fanns också ett förslag att vid stadgeändringar så skall detta annonseras till medlemmarna i samband med kallelse till årsmötet. Efter ett tilläggsyrkande från Göran Löfgren om att det dessutom skulle framgå vad stadgeändringarna innebar, klubbades förslaget till nya stadgar igenom med stöd av ett enhälligt årsmöte.

Medlemmarna inmundigar förrätt och tillhörande drycker

Kjell Silverbark, Anders Lindeberg och Lasse Larsson vid middagsbordet

Under punkten ”val av styrelse” skedde omval av de tidigare styrelseledamöterna samt nyval av Lisbet Landin och Bengt Jönsson. Tidigare styrelseledamoten Erling Holmberg återkom också till styrelsen.

Efter 45 minuter kunde så undertecknad avsluta årsmötet och bjuda kamraterna till bords. Sedvanligt bjöds på en läcker tvårätters supé med laxsmörgås som entré följt av klassikern ”Wallenbergare” som serverades med de traditionella tillbehören. Till förrätten sjöngs våra regements snapsvisor i ordningsföljd ”Skål – vem sade ordet?” samt bägge verserna av ”Än en gång därän Bröder – än en gång därän”.

Efter måltiden samlades vi i klubbbrummet för kaffe och samkväm. Den nyvalda styrelsen höll under tiden ett konstituerande möte där styrelseposterna fördelades. Kvällen avslutades under gemytliga former, och framåt 2100 började kamraterna att droppa av för att bege sig hemåt.

Årsmötet blev, som vanligt, en mycket trevlig tillställning och en ljuspunkt i den annars så grå februarikvällen.

Avslutningsvis vill jag och hela den nyvalda styrelsen tacka för förtroendet att under det kommande året leda verksamheten för KA 2 kamratförening. Vi lovar att göra vårt bästa för vår förening och vårda minnet av vårt regemente!

Peter Glimvall

Foto: Peter Glimvall

Årsmötesförhandlingarna har inletts

Paul Wihlborg, Sture Malmgren och Lars Källemark

Lars Källemark, Nils Gunnarsson, Kajsa Larsson och Björn Linnarsjö

Bengt-Göran Lexhagen och Erling Holmberg njuter av bubbel och stämningsfull musik

Medlemmar i spänd förväntan inför årsmötesförhandlingarna

Olle Melin håller i taktpinnen

KA2 Oktetten underhåller under samlingen

600 kilometer på 26 dagar tvärs över Grönland

På väg österut

Mats Svensson, yrkesofficer och dykare, tjänstgör till vardags vid Dyk- och navalmedicinskt centrum i Karlskrona. År 2019 genomförde han en skidtur tvärs över Grönland. Vi låter Mats själv berätta om turen.

Jag har alltid tyckt om utmaningar och lära mig nya färdigheter. Våren 2018 bestämde jag mig för att skida över Grönland tillsammans med ett norskt team.

Resen skulle genomföras med Bergans Adventures i Norge, och var planerad med start den 4 maj 2019. Totalt var vi 13 gäster, som anmält oss för utmaningen. Expeditionen var beräknad till 26 dagar från västkusten till östkusten, med en total sträcka på 600 km. Varje deltagare skulle dra sin egen pulka på cirka 80 kg samt vara berett på att skida 10 - 12 timmar/dag.

Förberedelserna började i september månad 2018, då hela gruppen träffades tillsammans med de två guider, som skulle leda expeditionen. Vi tillbringade tre dagar tillsammans i Nordmarka fjällområde utanför Oslo, med träning och samtal kring rutiner, utrustning etc. Efter tre dagar visste alla, vilka fysiska krav, som väntade oss och nu var det bara att åka hem till

Sverige och börja träna ordentligt samt införskaffa och testa ut den utrustning, som behövdes för expeditionen. Jag lade mycket träning i Västra Marks naturområde i Karlskrona, med att dra bildäck efter mig och med hjälp av sele samt bära tung ryggsäck. Dessutom gjorde jag kompletterande träning med gym, simning, löpning, cykling samt kickboxning. Utrustningen, som jag skulle använda på Grönland, köpte jag in efter hand och testade den i olika miljöer för att utvärdera, vad som passade bäst för mig.

Efter fem månader, februari 2019, träffades hela gruppen igen i Finse fjällområde i Norge. Nu hade vi tre dagar framför oss att öva med utrustning och rutiner i vintermiljö. Vi lastade pulkorna med snö i påsar samt vår personliga utrustning och mat, så att vikten blev cirka 80 kg. Det var denna vikt, som väntade oss på Grönland. Vi skidade därefter 10 timmar/dag tillsammans för att visa guiderna, att vi gjort vår hemläxa och förberett oss med träning och utrustning. Efteråt utvärderade guiderna med oss och vi fick feedback på, hur vi fungerade i gruppen och hur vår fysiska nivå var. Efter denna samling var vi därefter 11 gäster, som var välkomna att åka med för start av Grönlandsexpeditionen den 3 maj 2019. Det som nu väntade oss var fortsatt träning och förberedelser med utrustning, inför avresan.

Den 3 maj landade vi på västkusten av Grönland i den lilla byn Kangerlussuaq, 550 meter över havet efter fem timmars flygning från Köpenhamn. Framför oss väntade nu en dags packning och kontroll av utrustning, innan vi nästa dag åkte terränglastbil ut till platsen, där glaciären och Grönlandsisen startade. Efter att på början av isen lastat pulkorna, satte vi av i ostlig kurs mot vårt mål på ostkusten.

Expeditionen var fantastisk med båda soliga dagar, snöstorm, snöfall och hård motvind. Viddererna var oändliga av snötäcke, som mötte himlen samt fantastiska solnedgångar/soluppgångar med midnattssol under hela maj månad.

Dagarna började med att man vaknade i tältet cirka 0430 och därefter var det avmarsch med all packning i pulkorna klockan 0800. Därefter skidade vi 10-12 skidpass/dag, med 5-10 minuters paus mellan passen. Väl framme på kvällen vid cirka 1730 satte vi upp tunneltält, och därefter påbörjades matlagning, snösmältning för vatten samt kontroll av utrustning och omhändertagande av kroppen. Framåt 2100 var det dags att krypa ner i sovsäcken, och sedan sov vi på uppblåsbara liggunderlag till nästa morgon. Maten bestod av grötblandningar, frystorkat, godis/nötblandningar, knäckebröd, salami-korv och smör. Trots all mat jag åt, tappade jag totalt 9.5 kg i kroppsvikt under expeditionen.

Efter 26 dagar nådde vi ostkusten och alla lagmedlemmar var fortfarande med och var vänner. Nästa dag blev vi upphämtade med helikopter, där vi flög till den lilla byn Tassilaq för vila och återhämtning, innan resan fortsatte med flyg till Island och Köpenhamn.

Det var en fantastisk upplevelse, kamratskap och er-

Arbete med förläggning

farenheter, som expeditionen gav mig, och jag kan verkligen rekommendera denna typ av expedition. Jag föreläser gärna om Grönlandsexpeditionen för olika grupper, där jag visar filmer, bilder och spelar musik för att vi alla skall känna oss delaktiga i expeditionen.

Mats Svensson

*Mats Svensson.
Foto Ulla Melin*

PS. När detta skrivs ska Mats ge sig ut på en veckas hundspann i svenska fjällen och senare under året göra en ny expedition, denna gång till Svalbard. Red

Om Du är intresserad av att lyssna på Mats, kan Du kontakta honom i hans företag, *Utveckling o Äventyr*. Adressen dit är: www.utvecklingoaventure.se Telefon 0706299777

Nattläger

Foto Mats Svensson

Kompass och klocka för ledarekipaget

Nattläger i typisk Grönländsk miljö

11 kompaniet KA 2 1950

En bildserie från 11.kompniets (från 1956 1.batteriet) övningar sommaren 1950.

Bilderna är inskickade av Stig Petersson bosatt i Wetaskiwin i Kanada.

Stigs registreringsnummer var 1653 – 13 - 50

Vad en gammal bild kan berätta

Bilden visar Flottans musikkår i Karlskrona (egentligen Regionmusiken i Karlskrona musikavdelning) i juli 1976, när man tillsammans med *HMS Älvsnabben* celebrerade USA:s 200-årsjubileum. En av firandets höjdpunkter var den stora paraden på Broadway. I täten för den svenska truppen gick musikkåren under ledning av flaggtrumslagare Stig Hallberg.

Musikkåren flögs över och embarkerade sedan *Älvsnabben*, där man vid besöket i New York förutom själva paraden gjorde konserter i land och ombord och medverkade i svenska kyrkan.

Älvsnabben lämnade Göteborg den 11 juni. Den 19 juni kl 0900 (svensk tid kl 1200) sköts salut om 21 skott för att hylla det svenska kungaparet, som vigdes just denna dag.

Den 21 juni passerade *Älvsnabben* den plats, där en av världshistoriens mest uppmärksammade sjöolycka ägde rum. Den 14 april kolliderade *Titanic* med ett isberg och sjönk inom loppet av tre timmar. Endast 711 människor kunde räddas och 1515 människor följde fartyget i djupet.

I gryningen den 2 juli mötte man den internationella flottan bestående av 50 örlogsfartyg från 30 nationer. Den fantastiska inseglingen skedde på USA:s nationaldag den 4 juli. *HMS Älvsnabben* var det femtonde fartyget i den första kolonnen med den amerikanska robotkryssaren *Wainwright* som flaggskepp. Med på inseglingen var också *HMS Gladan* och de båda svenska örlogsfartygen förtöjde vid pir 92 på Manhattan.

Man stannade i New York fyra dagar och efter ett kort besök i Portland följde en 15 dygns seglats hemåt och man anlöpte Sverige och Karlskrona den 29 juli.

Uppgifter från *Älvsnabbens* hemsida

Museiverksamheten 2020

Coronaviruset har ställt till det för nästan alla verksamheter och funktioner i samhället. När det gäller museiverksamheten har det fått stora konsekvenser, inte minst för *Statens maritima och transporthistoriska museer* (SMTM). Eftersom Vasamuseet håller stängt så går SMTM miste om hälften av sina verksamhetspengar. Det beror på att intäkterna från Vasamuseet utgör så stor del av SMTM:s ekonomi.

Även en del andra museer inom ramen för Sveriges militärhistoriska arv (SMHA) har stora ekonomiska problem. Detta beror delvis på att några har fast anställd personal, som finansieras med inträden och kan man inte hålla öppet försvinner denna intäkt.

För vår del så klarar vi oss troligen ganska oskadda. Vi har i princip aldrig 50 besökare samtidigt i museet och våra lokaler är rymliga, vilket gör att vi kan följa folkmyndighetens rekommendationer och ändå hålla öppet som planerat. Den enda publika aktivitet som vi ställt in är det planerade 15-årsjubileet, vilket sannolikt dragit mer än 50 personer.

Underhåll och renovering av materiel har genomförts i mindre omfattning än planerat under vintern och våren, delvis beroende på viruset och delvis på andra omständigheter. Detta påverkar dock inte museets utställningsverksamhet i någon större omfattning.

Som tidigare beskrivits inleddes ett arbete med att göra biblioteket/arkivet på vårt museum mer lättillgängligt. Detta arbete har fortskridit under våren och har visat sig mer omfattande än vad vi först bedömde. En hel del dubletter och litteratur som inte hör hemma på vårt

museum har rensats ut. Vidare har vi fått tillgång till lagerutrymme för sådan litteratur, som vi bedömer efterfrågas mycket sällan, vid Marinmuseums lager i Berggården. Trots att vi har köpt in cirka 10 hyllmeter ny bokhylla så ryms inte all litteratur som vi vill bevara i befintliga utrymmen. Målsättningen för biblioteksprojektet är att besökarna med hjälp av en pekskärm på ett enkelt sätt ska kunna hitta den litteratur som de är intresserade av. Om vi kommer att hinna med detta under innevarande säsong är i nuläget tveksamt.

Lv-materielen i utställningslokalen har kompletterats och anordnats på ett nytt sätt. Detta för att kunna beskriva luftvärnsfunktionen i de olika rörliga kustartilleriförbanden. Strävan är att beskriva funktionen i första hand med hjälp av materielen och roll-ups, och längre fram även med hjälp av pekskärm.

Statens försvarshistoriska museer har genomfört en stor inventering på Armémuseum och Flygvapenmuseum avseende farliga föremål. Med farliga föremål avses bland annat föremål med sprängämne eller krut i, trycksatta kärl, radioaktiva föremål och bildrör. För Armémuseum har detta varit ett mycket omfattande arbete, man har riskbedömt 7246 enskilda föremål och det har tagit 8744 arbetstimmar. Det innebär 1 timma och 12 minuter för varje objekt. Man har tagit 4776 dokumentationsbilder under arbetets gång och lagt in 3472 nya föremålsbilder i PRIMUS. Vidare så har man gallrat (föremål som man har dubletter av) 1639 föremål och sprängt/röjt 743 föremål med bedömd risk. Arbetet har stötts av Swedec, som också genomfört sprängningarna av de farliga objekten. Arbetet startade 2017 och var slutfört

Nästan hela arbetsstyrkan samlad för flytt av pjäsen.

under oktober 2019. De erfarenheter som gjorts under arbetsprocessen ville man delge samtliga SMHA-museer. Detta genomfördes med en utbildningsdag på Armémuseum i mars detta år.

Redan före denna utbildning hade Museum för rörligt kustartilleri ansökt om pengar för att bland annat genomföra en inventering av farliga föremål vid vårt museum. Utbildningen aktualiserade denna aktivitet och den är nu igång. Förhoppningsvis hinner vi avsluta den under detta år.

I skrivande stund håller vi på att förändra entrén till museet och diskuterar hur vi eventuellt kommer att bredda sortimentet av "fika" för våra besökare. Någon form av förändring kommer det att bli och det kommer Du att upptäcka när Du besöker museet i sommar. Vi har som vanligt öppet 10 veckor från och med måndagen efter midsommar. För ytterligare information om museet se vår hemsida: www.kustartilleri.se
Välkommen!

Tommy Erlandsson

Foto: Kristin o Tommy Erlandsson

Ett litet avbrott med förmiddagsfika är nödvändigt.

Delar av den förändrade Lv-utställningen.

Omändringen av materielen krävde även en flyttning av inbasmätare.

Ett par nya hyllor behövdes för att på ett bättre sätt förvara materiel i container.

Den omgjorda entrén - dock ej helt färdigställd.

Renovering av föreningslokalen SAGA

Äntligen har en yttre renovering av föreningslokalen påbörjats.

Det har varit på gång i flera år och husets utsida har sett förfallet ut.

Nu har man gjort rent takpannorna och påbörjat skrapning av hela huset.

Snickare håller på att byta dåligt trävirke samt kontrollera ev. läckage av taket.

Gotland on my mind

I augustinattens sista mörker, över land och hav, jag till Gotland mig begav,

för att åter träffa dem som kan och vill, berätta om hur det förr gick till.

I gryningsljus ombord på bussen, skönjdes bekanta ifrån KA 2, som jag träffar då och då

och minsann där var både hon och han, kända från den tid då plikten kallade, och år som svann.

Några timmar ifrån Nynäshamn, jag siktar gutars land, som jag inte sett på år och dar

och sen mot Fårön vidare vi far,

där kamrater samlades för att denna vackra ö bese.

Vi blev väl bemötta och med allting ordnat mästerligt av kamraterna från KA3,

det bjöds på mat och dryck och om lördagskvällen nattklubbstryck.

Allt om Ingmar Bergman fick jag veta medan jag i hans center efter bekanta leta.

Kamrater ifrån KA1 var där och några från KA5 i Härnösand och många ifrån KA4 vid västerhavets strand

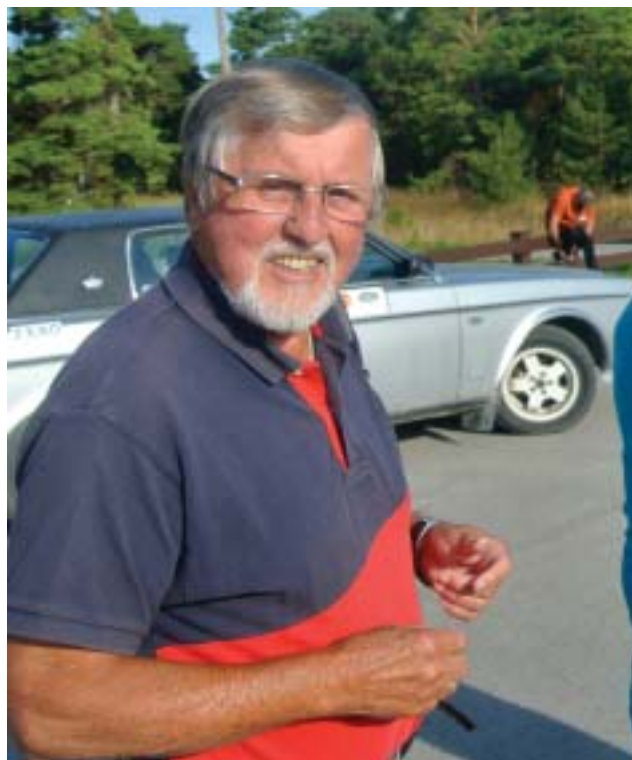
och till min fröjd folk från Käringsbergets radarhöjd.

Scener ur ett yrkesliv dök upp när jag på museum gick. en liten aning av längtan till forna tider då jag fick,

sen var resan nästan slut, så Gotlands karga mark med lite vemodssorg jag måste lämna.

Men nästa år jag ämnar mig till Göteborg.

Bengt-G Lex

Corona Corinna

Coronatider kräver sysselsättning utöver det vanliga men väcker också minnen. Efter att städlat bil och bostad minst tio gånger - för mycket, finkammat tomten, inventerat alla ägodelar och spikat ihop en gäststuga, tog påhittigheten slut och utbyttes mot eftertanke. Jag kom då på att jag tillhör riskgrupp 70+. Föga inspirerande. Jag föredrar att tillhöra gruppen 80 - och därmed få större rörelsefrihet.

Jag tror jag haft alla epidemiska sjukdomar. I varje fall barnsjukdomarna, men ännu inte Covid -19. Jag ryckte in hösten 1959 som I-elev och kom därmed att tillhöra en riskgrupp för vi fick göra alla prover med dubbel dos och dubbelt så länge samt utsattes för en heldagsövning i Hansells tandläkarstol väl fastbunden och med munkavel. Resultatet blev Hulkengarnityr som ännu håller. Dessutom drabbades vi av "asiaten". Jag, Ridderman och Wilson släpade oss en morgon uppför backen till "sjukan" på Gräsvik. Där på trappan stod befälhavande sjuksköterska, "stålhusen" kallad, och sorterade bort simulanter. Vi såg väl närmast döende ut så vi blev intagna och sedemera friska.

I-elever hade företräde i matkön. Då tillhörde man definitivt en riskgrupp. För att gå före en äldre vanlig soldat i matkön krävdes mod och var "en nära döden upplevelse". (Där tog jag förstås i.)

När man nu ser sjukvårdspersonalens skyddsklädsel kan jag känna hur dom har det. Jag drar mig till minnes några heta sommardagar på Uttorps böte för länge, länge sedan. Vi övade tät klädsel. Det innebar som alla vet, full stridsutrustning, hjälm med nedfällt dok, regnkappa, handskar, gummikängor och gasmask. Efter att gått omkring med denna täta klädsel några dagar var man tämligen medgörlig.

Jag tjänstgjorde ofta, som vi sade, på det "rörliga". Det var ofta mer krävande än att ingå i fasta förband. Men det hade fördelen att man fick se platser i riket som t ex Ravlunda, Skillingaryd, Kosta, Hammarsbacka, Hovdala, Häverödal Olshagen, Älvdalen, Kall, Åsa, Torhamnslandet, Villingsberg, Väddö och många, många flera platser. För att inte tala om alla USA-platser. Mina bekantar har ingen aning om vad jag talar om utan nämner Alicante, Mallorca och Teneriffa. Vad är det att komma med.

Torhamnslandet var ju vår hemmabana. Näst V Marks markörgrav, världens kallaste plats. Jag minns en stridskjutning i januari månad som vi fick avbryta för att slutstycket på k-pisten fastnade på halva vägen.

På den tiden, alltså för länge, länge sedan, hade vi "riktiga" övningar. KFÖ - långa, regnrika, kalla och mörka, då man om man hade otur, lätt kunde missa maten. Jag minns en sådan. Vi i stabsplutonen skulle gruppera en

stabsplats. Det var nog den mörkaste och reingaste natt som någonsin existerat. (Nu tog jag i igen). Arbetet innebar lyft av jättetunga lådor med allsköns grejor, från höga lastbilflak i skenet av ett svagt rödljus från en ficklampa. Vi var fyra vanliga män i ena änden och fribrottnaren Arne Robertsson i den andra. Gissa vem som var starkast. Där ådrog jag mig ett diskbråck som dr Gösta Linge lagade många år senare. Långt värre var dock den förläsning, om faran med blanka mjölkspänner, som mj Sahlin levererade i det första gryningsljuset, när han fick se vår silverglänsande mjölkkruka i ett buskage. Numera är de ju populära på mjölkborden längs landsvägen. Militärversionen blev så småningom grön.

Man tager vad man haver sade Cajsa Warg. Just det sade skjutledaren och stoppade tomhylsor i öronen. De svarta öronpropparna passade nog bäst i elefantöron.

Att leda kastövning med skarp handgranat krävde fokus. Extra spännande blev det när kastaren bytte hand i kastögonblicket. Riktigt spännande blev det när vi vid ett tillfälle letade blindgångare i ett vattenfyllt dike på Berga. Öronbedövande var det när vi låg uppe på ett täckt värn och lyssnade på när handgranaten exploderade inne i värnet. Vänjningsövning kallades det. Inte f-n blev jag van. Mest lomhörd och dövheten sitter fortfarande i ty jag lyssnar sällan på vad folk säger. Således har man mer eller mindre ingått i någon riskgrupp. Allting är ju relativt. Hav översende med eventuella överdrifter. Risken är nu överhängande, att jag upprepar mig. Därför vill jag bara meddela att Corinna, Corinna är en av de skönaste danslåtar jag vet.

Bengt-G Lex

Det våras för Kungsholmsfort – Igen!

Så var det återigen dags att skriva ett nytt kapitel i historien om Kungsholms fort, fortet som sedan sent 1600-tal varit en del av försvaret av Karlskrona och Örlogshamnen och en utbildningsplats för soldater och sjömän i rikets tjänst. Redan i juli 1680 var de första artilleripjäserna på plats och byggnationen på gång. Sedan dess har Kungsholms fort varit bemannad och är därmed idag världens äldsta befästa militär-anläggning.

Under århundradena som gått sedan grundstenen lades har fortet upplevt såväl medgång som motgång och dess betydelse för försvaret av södra Sverige, Karlskrona och örlogsflottan har skiftat. Under tidsperioden 1902 – 2000 användes fortet som en del av Karlskrona Kustartilleriregemente. Under denna KA2-tid fanns i grundorganisationen plats för cirka 80 befäl och 450 värnpliktiga. Under första världskriget utgjordes krigsbemanning av cirka 1300 man och under andra världskriget som mest cirka 800 man.

Efter nedläggningen av KA2 hösten 2000 försvann stora delar av verksamheten vid fortet och Marin-

bas Syd, sedermera Marinbasen, tog över ansvaret för Kungsholms fort. Under perioden 2000 – 2010 var inledningsvis örlogsskolornas Bassäkerhetsutbildning förlagt till fortet, och senare var det Säkerhetskompani Sjö som grupperades här innan kompaniet förflyttades till Göteborg. Från 2007 och fram till 2010 var det soldater tillhörande Basskyddskompaniet som utbildades på fortet.

För drygt tio år sedan började behovet av Kungsholms fort att ifrågasättas från centralt militärt håll och det diskuterades om Försvarsmakten helt skulle lämna fortet och överlämna det i civila händer. Dåvarande chefen för Marinbasen fick i uppgift av Högkvarteret att genomföra en utredning och belysa olika alternativ för Kungsholms forts framtid, allt från att helt lämna fortet till att behålla det i något slag av ”malpåse”. Hösten 2010 kom så Högkvarterets beslut enligt nedan:

*”Försvarsmakten skall fortsatt vara verksam vid Kungsholms fort i enlighet med Marinbasens alternativ 4. **Beslutet innebär att marinbasens förbandsproduktion på Kungsholms fort avvecklas.** Övrig försvarsmaktsverksamhet kvarstår.*

Området för skyddsobjektet behålls och övrigt icke utnyttjat område kallställs som militär ytterförläggning. Kostnadseffektiva åtgärder genomförs. Härvid skall förplägnadsutrymmen och förläggningskapacitet för 40 personer samt kvarvarande och berörda anläggningsdelar varmhållas. Övriga utrymmen kallställs. Fast färjeförbindelse från kaj benämnd Finskan skall överses och effektiviseras för att ge en långsiktig effektiv ekonomisk lösning.”

Beslutet innebar att även Basskyddskompaniet nu lämnade fortet och flyttade in till Örlogshamnen. Kvar över tiden på ön från 2011 blev måldepån och tillverkningen av sjömål, en mindre personalstyrka från Fortifikationsverket och städpersonal. Undertecknade behöll befattningarna som Fortchef och Fortadjutant, men vi var ej stadigvarande placerade på fortet utan utgick från örlogshamnen. I formell mening var således fortet alltjämt bemannat.

Men nu har det svängt igen och Kungsholms fort går återigen en ny vår tillmötes. Den som har haft möjlighet under första halvåret i år att ta sig ut till ön har inte kunnat undgå att konstatera vilken febril verksamhet

Truppserviceförrådet renoveras och rustas upp för att ta emot värnpliktiga till hösten. Foto Lennart Larsson

En reservutgång borrar igenom 1,8 meter i det gamla befästningsverket linje IV. Foto Lennart Larsson

Nya toaletter och duschar i linje I och IX. Foto Lennart Larsson

som nu bedrivs där. Det byggs, re-
 noveras, målas och fräschas upp
 över hela fortet. Ny teknik installeras
 och logement, lektionssalar, befäls-
 rum och övriga för utbildningen
 nödvändiga lokaliteter upprustas till
 dagens och framtidens behov.

Under vecka 24 gick det stora
 flyttlasset ut till fortet och från vecka
 25 är den tjänstgörande personal-
 styrkan om 42 anställda på plats. In-
 ryckning kommer att ske vecka 38
 och då väntas drygt 230 värnpliktiga
 att inställa sig på Kungsholms fort.
 Cirkeln är sluten! Återigen kommer
 värnpliktiga att förläggas, utbildas
 och övas på fortet, precis som det
 varit huvuddelen av tiden sedan slut-
 et av 1600-talet.

Peter Glimvall, f d Fortchef
Lennart Larsson, f d Fortadjutant

Parken i full blom. Foto Peter Glimvall

Norra Befälshuset. Foto Peter Glimvall

Corps de Garde. Foto Peter Glimvall

*Nyrenoverade logement i linje I
 och IX. Foto Lennart Larsson*

Donjonen. Foto Peter Glimvall

KUSTARTILLERIETS TRADITIONER

Generallöjtnant Lars G Persson (PA) håller fortfarande liv i det som finns kvar av gamla Kustartilleriklubben och sedermera Amfibieklubben. Klubben var ett viktigt forum för diskussioner utanför tjänsten, många gånger inom den form som kallades taktiska knölar.

Kustartilleriklubben bildades 1942 och gav ända till 2009 ut publikationen "Tidskrift för Kustartilleriet" (1943-2000) – sedermera "Tidskrift för Amfibiekåren" (2001-2009).

Idag träffas officerare och reservofficerare i samma anda vid lite mer spontana möten och diskuterar gamla minnen och vapnets framtid. Vid ett av dessa möten kom Kustartilleriets traditioner på tal, inte minst som en reflektion över amfibieförbandens framtida utveckling. Traditioner är viktiga för både soldater och officerare och bidrar till sammanhållning och kamratskap.

Det visade sig att Sten Munck af Rosenschöld hade ett exemplar av den sammanställning som den då pensionerade översten av första graden Jean Carlos Danckwardt gjorde under hösten 1992 på uppdrag av Kustartilleriets Stridsskola.

Sammanställningen är mycket välgjord och utgör i stort underlag för den skrift som nu föreligger. Skriften beskriver Kustartilleriet fram till 1992. Sammanhållande för skriften har varit Sten Munck af Rosenschöld och Olle Neckman.

Skriften föreligger redan nu digitalt, och undertecknad har översiktligt läst igenom den. I 13 kapitel och på 84 sidor ges en bred belysning av våra traditioner omfattande bland annat våra regementen, seder och bruk, heraldik, uniformer, musik och sånger, KA-traditioner, idrottstraditioner och byggnadsminnen. Skriften kan varmt anbefallas!

I nuläget för kamratföreningen Vapenbröderna en dialog med Amf1 om former och ersättning för att kunna ge ut skriften som tryckt exemplar. Därefter kommer de att ta upp intresseanmälningar från övriga kamratföreningar. Kostnader och antal föreligger för närvarande inte.

Intresseanmälan: Ni som är intresserade av att erhålla ett exemplar av skriften "Kustartilleriets traditioner", anmäler detta snarast till vår kassör Sune Persberg på epost-adress enligt nedan:
s.persberg@gmail.com

När vi har fått prisuppgifter och leveransinformation från Amf1 återkommer vi med uppgifter om betalning och leverans av skriften "Kustartilleriets traditioner" till er som anmält ert intresse.

Peter Glimvall

Några bilder från Gräsvik

Vakten

Sjukhuset

Badhuset

Museer som visar Kustartilleriet – från Västkusten till Bottenhavet

Inledning

Efter det att FB 2000 lagt fast, att alla förband med uppgiften "Invasionsförsvar" skulle utgå ur organisationen, avvecklades kustartilleriet med stor noggrannhet. Men det finns ett antal fasta anläggningar bevarade och museer, som visar förbanden inom respektive ka-försvar, typförband och materiel.

Göteborg

O II fort 2 st 24 cm pjäser M/04 i fast uppställning.
Bildkälla Sten Munck af Rosenschöld

Inne på f.d. KA 4 kasernområde (Käringberget), numera Försvarets sjukvårdscentrum, finns sedan länge KA 4 museum, grundat av veteranen kapten Gustav Lundberg. Där visas den KA-organisation, som funnits på Västkusten tillsammans med representativ materiel, främst avseende stridsledning, eldledning, samband, minspärrar m.m.

Intill museet finns O II fort. Detta började byggas 1899 på Västerberget vid södra sidan av Göta Älvs utlopp. Tillsammans med övriga befästningar i området benämndes dessa sammantaget för Älvsborgs fästning (ÄF). Fortet utformades som övriga fästningar vid den tiden med en djup och torr vallgrav, som omgärdade en kärnanläggning, i vilken inrymdes stabs- och ledningsplatser, ammunitionsdurkar, förläggningar, sjukavdelning, köksutrymmen, manskapsmatsal och mässar. Fortet bestyckades på hjässan med ett 24 cm batteri (M/04) (2 pjäser) i självsänkande lavettage, ett 15,2 cm batteri (M/03) med två pjäser i pansartorn och ett 57 mm batteri (M/99) med fyra pjäser i pansartorn. Nedanför berget vid strandlinjen mot älven byggdes det s.k. Götiska batteriet (GB), som skyddade den tvärs över älven befintliga

fasta mineringen. Batt GB utgjordes av fyra 57 mm pjäser M/99 i värn.

I samband med utbyggnaden av Havsbandslinjen i Stockholms skärgård under 1930-talet beslutades att batterierna i Älvsborgs fästning skulle flyttas ut till Havsbandet. Detta innebar att 24 cm batteriet omgrupperades till Hjuvik vid Torslanda på Hisingen, där det benämndes batt TL. De självsänkande pjäserna erhöll ett nytt lavettage och splitterskyddande torn. 15,2 cm batteriet omgrupperades till Styrso där det benämndes batt SY. 57 mm batteriet omgrupperades till Stora Stårholmen.

I mitten av 2010-talet återfördes pjäserna till O II fort, där de nu är grupperade på sina ursprungliga platser. O II fort förvaltas av Statens Fastighetsverk och är sedan 2018 statligt byggnadsminne. Fortet visas sommartid vid särskilda besöksdagar av Stiftelsen för O II fort. En bok om fortet (Fortet) har utgetts under våren 2019 och kan beställas från förlaget Fort & Bunker. Den är väl värd att anskaffa.

Helsingborg

Batt HB, väderskyddad 15,2 cm pj M/40. Bildkälla Sten Munck af Rosenschöld

Vid batt HB, (Djuramåsa norr om Helsingborg) finns Beredskapsmuseet, som bl.a. visar den kustartilleriemateriel som är representativ för försvaret av Skåne, bl.a. en 21 cm pjäs M/42, en 15,2 cm pjäs M/37, en 15,2 cm pjäs M/40, en 12/70-pjäs och en 7,5 cm pjäs M/57 m.m. Museet är öppet sommartid och är väl värt ett besök. Det finns en välmatad hemsida. En bok "Kanonerna på Djuramåsa; Öresunds lås under femtio år" skildrar batteriets historik.

Karlskrona

KA 2 rörliga museum, 15,2 cm pj M/37 och fordon.
Bildkälla Erling Klintefors, Marinmuseum

På Kungsholms fort finns ett museum som på beställning visar Kustartilleriet i Blekinge skärgård.

På Aspö finns Museet för rörligt kustartilleri. Museet är beläget på området för batt Aspöberg (30,5 cm hau-bitsbatteri M/16 med fyra pjäser, pjäserna finns inte bevarade). Museet har anordnats av Föreningen för rörligt Kustartilleri, en ideell verksamhet som numera ingår som en del i Sveriges Militärhistoriska arv. Här visas i princip all den materiel, som har ingått i de rörliga kustartilleriförbanden. En pedagogisk utställning är under utveckling för att skildra 12/80-systemet under namnet ”Strid mot landstigning”, där alla audiovisuella hjälpmedel används. Fotografier av materielen i museet finns på ”digitala museet”. Se även museets hemsida. Två böcker om det rörliga kustartilleriet finns utgivna: ”Det rörliga svenska kustartilleriet 1902 – 1945”, författar Urban Sobéus och ”Svenskt rörligt kustartilleri, Förband och materiel”, författare Sten Munck af Rosenschöld. Den senare boken behandlar den epok då det rörliga kustartilleriet var motoriserat. På Aspö finns även några anläggningar bevarade i ursprungligt skick, som ännu förvaltas av Fortifikationsverket, nämligen Ellenabbsfortet, batteri Ellenabben (7,5 cm batt M/57, serie 3) och Ksrr Aspö (Gruvan). Dessa förklarades som byggnadsminne 2003, men har ännu inte överlämnats till Statens Fastighetsverk, så att de därefter kan öppnas för visning. Marinmuseum och KA 2 kamratförening uppmanas att trycka på i frågan.

Minspärtröpp Kalmar

Minstation Kalmar byggdes 1943 på ön Tjärhovet. Den var en kombinerad min- och syftstation, som betjänade två mineringar, en i djuprännan och en i rännan mellan Kalmar och Färjestaden på Öland. I slutet av 1950-talet flyttades stationen till Grimskär och moderniserades och utrustades med minstationsinstrumentering M 3, en instrumentering, som var kvar till nedläggningen. Minstationen iordningställdes 2006 som museum. Ett fåtal visningar har skett under åren därefter. Information kan lämnas av Olle Melin.

Gotland

Det har tidigare funnits ett museum i Franska kasernen vid f.d. KA 3 kasernområde. Detta har flyttats till Tingstäde, dit all militär museiverksamhet på ön har sammanförts. Vid museet finns exempel på all den ka-materiel, som har ingått i Gotlands kustartilleriförsvar. Museet presenteras på en hemsida.

Oxelösund

Batt OD, 1.pjäs 7,5 cm M/57.
Bildkälla Lars A Hansson/
bunkertours.se

KA-försvaret av Bråviken utgjordes av spärrbataljon BÅ som bestod av batt Oxelösund (OD), ett 7,5 cm batt M/57 serie 1 och batt Bråviken (BÅ), ett 7,5 cm batt M/57 serie 3 samt spärrkompani Arkösund (AD) med ett 7,5 cm batt M/57 serie 2.

Batt OD, grupperat på Femörehuvud, byggdes 1963 och utgick 2000. Batteriet är bevarat som museum. Det visas av Föreningen Femörefortet året

runt. Det finns en bok om fortet och föreningen har en välmatad hemsida. Batteriet är unikt, genom att alla enheter inom batteriet är förbundna med tunnlar.

Landsort (Öja)

Batt LO, 15,2 cm pj M/1898 vid LO fyr. Bildkälla Sten Munck af Rosenschöld

Batteri Landsort (LO) tillkom som det sydligaste batteriet i Havsbandslinjen 1938/39. Det utgjordes av tre st 15,2 cm pjäser M/98 i pansartorn grupperade vid fyren. Pjäserna flyttade dit från 12.batteriet På Rindö redutt. Batteriet ersattes 1977 av ett 12/70-batteri. Statens Fastighetsverk förvaltar batterierna på Landsort. De tre äldre

Batt LO, 12 cm pj M/70. Bildkälla Sten Munck af Rosenschöld

Batt LO, amdurk i 12/70 pjäs. Bildkälla Sten Munck af Rosenschöld

pjäserna finns kvar på sina grupperingsplatser och kan beskådas utifrån. De är väl underhållna. En 12/70 pjäs är bevarad intakt och visas sommartid eller på beställning. Pjäsen är statligt byggnadsminne. Information om batterierna finns på Landsorts hemsida.

Järflotta

De tre 24 cm pjäser M/95 i självsänkande lavettage (motvarande de som fanns på O II fort) flyttades från Oscar Fredriksborg till Järflotta. Pjäserna byggdes om med nytt vallavettage och splitterskyddande torn. Batteriet blev färdigställt 1942. 1948 inträffade en sprängningsolycka vid 2. pjäs varvid nio personer omkom. Pjäsen reparerades efter olyckan. En pjäs har renoverats och bevarats som minnesmärke. Visning kan ske på beställning hos överstelöjtnant Sune Thomsson.

Amfibieregementet

Amfibieförbandens historik visas i byggnaden Vanheim på regementsområdet Berga. Här finns representativ materiel, bilder och de tidigare sex amfibiebataljonernas standar och traditioner. Vanheim visa på beställning hos regementsstaben.

Vaxholm

I kastellet finns Vaxholms fästningsmuseum. Där visas utvecklingen av kustartilleriet inom Stockholms kustartilleriförsvar fram till övergången till Amfibiekåren. Mer information om museet med öppettider m.m. framgår av hemsidan.

Siaröfortet

Siaröfortet byggdes 1916 på Kyrkogårdsön väster om Siarö i Furusundsleden som en del av Yttre linjen i Vaxholms fästning. Bestyckningen utgjordes av två st 15,2 cm pjäser M/1898 med ursprung pansarskeppet Svea, samt fyra st 57 mm pjäser M/99. Fortet utgick ur krigsorganisationen efter VK II. På 1990-talet istandsattes fortet som museum och turistmål. Det förvaltas av Sta-

Batt Siarö, 15,2 cm pj M/1898. Bildkälla Wikipedia

tens Fastighetsverk. Svenska Turistföreningen driver ett vandrarhem på ön och anordnar visningar, se fortets hemsida.

Arholma

Batteri Arholma (AH) är ett av tre 10,5 cm batteri M/50 som byggdes i Stockholms skärgård på 1960-talet. Varje batteri innehöll två automatladdade pjäser. Pjäserna var ursprungligen avsedda som allmålspjäser, men nyttjades senare endast för strid mot sjömål. En pjäs finns bevarad intakt. Pjäsen visas av ett eventföretag, som också har logi och restaurang. En hemsida ger erforderlig information.

Hemsö

Batt HÖ 1, 15,2 cm dblpj M/51, Bildkälla SO Eriksson

På Hemsö i Ångermanälvens utlopp fanns spärrbataljon Hemsö (HÖ). Den bestod under kalla kriget av tre batterier och flera minspärrtroppar. Batteri HÖ 1 är ett tungt batteri 15,2 cm M/51 med tre st dubbelpjäser i torn. Batteriet byggdes 1957, varvid beslagtagna pjäser i Bofors utnyttjades. De var ursprungligen beställda av Siam (nuvarande Thailand) till en kryssare. HÖ 2 är ett 7,5 cm batteri M/57 serie 3, grupperat på Havstoudd, byggt 1963. HÖ 3 var ett 7,5 cm batt M/57 serie 2, grupperat på Härnön, öster om Härnösand. Batt HÖ 1 och HÖ 2 samt en minstation är statliga byggnadsminnen. De visas dagligen sommartid. På batt HÖ 1 hjässa finns en restaurang med vidunderlig utsikt. Batt HÖ 1 är en stor berganläggning och all ingående materiel finns bevarad intakt. För information se hemsidan.

Sten Munck af Rosenschöld

43 år i Marinens Musikkår

kunde ställa upp med hel musikkår, däribland Karlskrona.

År 1988 blev det länsmusik och nu började besvärigheterna. Anslagen krymptes och de militära spelningarna minskade, så olika förslag om kårens framtid togs fram, alltifrån nedläggning, via 8 musiker till 16, således ingen komplett musikkår.

Då började man från musikerna sida att reagera. Det blev tidningsinlägg och uppvaktningar av olika slag, bl.a. vände man sig till Chefen för Sydkustens örlogsbas, Sten Svedlund, som i det kommande arbetet kom att bli något av en portalfigur.

År 1991 bildades Marinens Musikkårs Vänner för att ytterligare befästa kårens framtid och denna förening lever än. Man övertalade riksdagsmannen Ralf Lindström att bli ordförande, men det stora grovjobbet gjordes av sekreteraren Arne Friberg, Nisses far, och en gång ingenjör vid örlogsbasen.

- Men självklart agerade vi musiker också och vi insåg ganska snart, att det hjälpte föga med massa insändare i olika tidningar. Så nu blev det uppvaktningar av politiska partier, enskilda riksdagsmän, musiklivet i Sverige och andra, man trodde skulle ha en påverkan på framtiden, berättar Nisse. Man jobbade konsekvent med tre rubriker – *dagsläget, målet och vägen dit.*

Efter många turer med Försvarsmusiken i Strängnäs, Sydkustens marinkommando, Musik i Blekinge och Karlskrona kommun m.fl. lyckades man få till ett avtal, där musikkårens musiker anställdes vid marinkommandot och musikkåren kom att bli en del av marinkommandots verksamhet.

Invigningsdagen den 1 juli 1993 marscherade musikkåren från Sparre till örlogshamnen spelande bl.a. marschen *Mot ljusare tider.*

*Nils-Olof Friberg i sitt övningsrum på musikkåren och med klarinetten i hand.
Foto Olle Melin*

Marinens Musikkår i Karlskrona har anor från 1680-talet, men har också utsatts för många organisationsänd-

ringar och hot om nedläggning. En, som varit med länge och upplevt detta, är klarinettisten Nils-Olof Friberg. Han kom till musikkåren på ett vikariat den 1 mars 1977 och med hjälp av vikariat och tillfälliga anställningar höll han ut till den 1 juli 1981, då han blev fast anställd.

Nisse hade egentligen tänkt bli civilingenjör och påbörjade utbildning till detta, innan musiken tog överhand och blev ett helt yrkesliv. I samband med anställningen läste han vid musikhögskolan i Malmö en dag i veckan under många år, instrumentspel med klarinett och piano samt harmonilära.

Ett av skälen till att Nisse sökte sig till musikkåren var, att redan 1968 fick han praa och det satte verkligen sina spår.

Jag fick ett samtal med Nisse om åren i musikkåren och det är många episoder och händelser, som bitit sig fast.

Nisse anställdes under regionmusikperioden och då var de militära spelningarna många och kanske, som han uttryckte det, ibland lite enahanda. Det fanns många förband att tillgodose med musik och endast en liten del av regionmusikkåreerna

*Här har Nisse ställt sig i Riksdagens talarstol i samband med en spelning för Riksdagens talman.
Foto Marinens Musikkår*

Efter ett år vid marinkommandot överflyttades verksamheten till Försvarmusikcentrum, men så småningom började orosmolnen att tättna även här. Det har förekommit såväl nedläggningshot som hot om förflyttning till Stockholm, men för tillfället är det lugnt.

I samband med att kåren gick över till Försvarmakten, bildades avdelning 50 i Försvarsförbundet, där Nisse fortsatte sin fackliga verksamhet fast i ny organisation. Nisse kom att kvarstå som ordförande långt in på 2000-talet.

Verksamheten vid kåren har sedan 1993 utvecklats både vad gäller musiken som den övriga verksamheten. Numera spelar man ofta originalmusik för blåsare, samtidigt, som man håller den gamla militärmusiktraditionen vid liv.

Nisse berättade vidare, at han gått någonstans mellan 600 och 700 högvakter och att han under åren spelat i mer än 10 olika länder, bl.a. på sådana platser som Bosnien och Kosovo. Så länge de stora minfartygen fanns, fick man också ibland vara med på t.ex. statsbesök.

Det här hade kunnat bli en hel tidning – så mycket hade Nisse att berätta.

Längst till vänster i första ledet har varit Nils-Olofs plats i musikkåren under många år. Foto Olle Melin

Nisse har nått pensionsåldern, men fortsätter en tid till.

Stort tack Nisse för ett mycket trevligt och informativt samtal. Hoppar bara, att någon tar hand om Ditt enorma kunnande om musikkåren och dess verksamhet.

Olle Melin

PS. Nisse har medaljerats med Patriotiska sällskapets guldmedalj, sjunde storleken, för sina insatser vid musikkåren. Red

Har Björkholmskan blivit officiellt språk i Karlskrona

Ja, man kan undra. Så här ser det ut på Björkholmen i Karlskrona för att visa vägen till närmaste parkeringsautoma(u)t.

Olle Melin

Edvin Lindström

Sommartid gör jag stadsvandringar i min hemstad Karlskrona. De flesta gör jag på stadsdelen Björkholmen, varvsarbetarnas och flottans manskaps stadsdel. Björkholmen, numera sammanvuxen med Karlskronas centrala ö, Trossö, är känt bland annat för sin dialekt, där diftonger och triftonger är mycket vanliga.

På Fregattgatan stannar jag i regel vid ett hus, som när jag växte upp på Björkholmen, innehades av f.d. elektrikern vid Örlogsvärvet, Edvin Lindström, som blev kändis genom en av Prins Wilhelms många filmer. Edvin Lindström hade på sin gård ett marinmuseum i miniatyr, men min blygsel förbjöd mig att försöka få tillträde till museet. Edvin Lindström levde mellan åren 1885 och 1955.

Edvin var mycket noga med sitt namn, när han presenterade sig och på äkta björkholmska blev det:

- Lindström med itt s, såu dom inte tror att deit är amiraulen.

Vid en vandringarna 2019, var det en dam, som efter min berättelse sa, att Edvin Lindström var hennes farfar. Jag funderade en stund, om jag sagt något olämpligt, men det hade jag tydligen inte, för efter vandringen pratade vi en längre stund och det slutade med, att jag fick av henne låna diverse fotografier och fick lite uppgifter om familjen.

Bland annat hade hennes farfar, Carl Oscar Lindström gjort en långresa med ångkorvetten *Freja* 1889 – 1890 och där fört en dagbok över ett besök i Kairo, en mycket intressant redogörelse och skriven med en oerhört vacker handstil.

Carl Oscar Lindström, född 1858, var underofficer i flottan, men dog redan 1897 i hjärtmuskelinflammation, 39 år gammal. Han var gift med Dorotea Charlotta, född Nordgren och Edvin var enda barnet.

Carl Oscar Lindström

Edvin Lindström i sitt museum

Dorotea och sonen Edvin

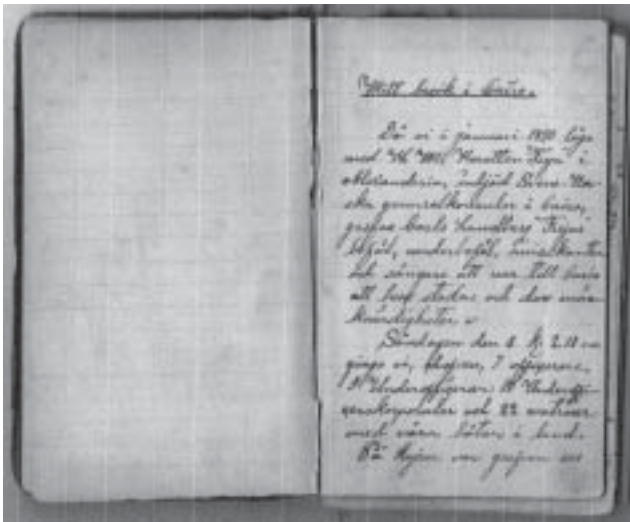

Edvin Lindström i trädgården

Jag kommer att återge innehållet i denna dagbok i nästa nummer av tidskriften.

Britt Marie Lindström, som damen heter, berättade, att Prins Wilhelm var på besök i huset vid ett antal tillfällen och att delar av hans film *Kring en örlogsstad* spelades in på Edvin Lindströms vind. De modeller, som finns på filmen, är i huvudsak gjorda av Britt Maries pappa,

Dagbokens inledning

som också var elektriker. Prinsens film bygger i mångt och mycket på boken *Alle mans katt* från 1938.

Prins Wilhelm hade mycket kontakt med en annan björkholmsbo, flaggskeppare Björkman, vars hus också låg längs Fregattgatan fast lite längre norrut. I det huset fanns under många år alltid ett rum bäddat för Prinsen, som han utnyttjade, när han var på privat besök i örlogsstaden. Björkman och Prins Wilhelm hade blivit goda vänner på en annan av *Frejas* långresor.

Ångkorvetten Freja

Edvin Lindström och i mitten Prins Wilhelm

Så här skriver Prins Wilhelm i boken *Alle mans katt* i kapitlet *Kring en örlogsstad*:

.... När vi nästa gång öppna porten i ett av Björkholmens många plank stå vi på en gård i vars bortre ända ligger en liten rödmålad stuga. Att den inte hör till de vanliga är lätt att se. På gaveln sitter en snidad stjärna från barkskeppet *Zaritsa* under flaggstången, som inte är någonting annat än en vanlig gammal båtshake och bredvid hänger en ratt. I fönstret seglar en minutiös utförd fullriggare och när vi stiga in genom den låga dörren finner vi ägaren i sin soffhörna, omgiven av alla möjliga grunkor. Han är samlare, kanske också ett litet stycke av ett original.

Prins Wilhelm

.....
Skildringen av denna originella stuga har med avsikt gjorts en smula omständlig för att ge ett begrepp om dess långresemåttade atmosfär. Det är inte så mycket föremålen själva, som skapa denna stämning utan fastmera deras mångfald och det sätt på vilka de ordnats. Förr i världen fanns det gott om sådana originaliteter på Björkholmen, numera torde endast denna finnas kvar. Hur länge än? Svårt att säga. Det har därför synts mig angeläget att i ord (och i film) rädda åtminstone något åt eftervärlden.

Olle Melin

Flaggskeppare Björkmans hus

Edvin Lindströms stuga på Björkholmen

KA -elever Försvarets Läroverk i Uppsala 1951 – 1952

Det här gruppafotot är skänkt av Nils-Bertil Persson och visar kustartilleriets elever vid Försvarets läroverk 1951 – 1952. Många kända KA 2-are finns på kortet liksom andra, där jag ändå känner igen några.

Följande kustartillerister känns igen:

Första raden:

Herbert Johansson (1), Markus Svensson (2), Gösta Pålsson (6), Åke Juhlin (7), Åke Hammarberg (9), Sven Åke Adler KA 1 (10), John Rohdin KA 1 (11).

Andra raden:

Martin Mattisson (2), Arne Hahn (3), KBW Svensson KA 3 (5), Nils Bertil Persson (8), Agne Lindholm (12).

Tredje raden:

Nils Hanson (1), Nils-Erik Olsson (2), Åke Lundin (3), Lennart Nyström KA 4 (4), Gustav Karlsson (6), Nils-Erik Svensson (8), Nore Andersson (10).

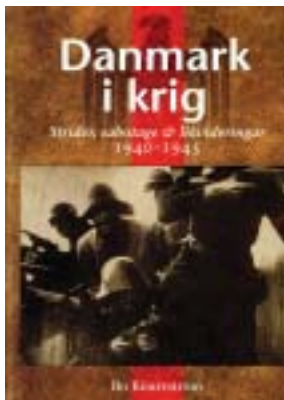
KUNGLIGA KARLSKRONA KUSTARTILLERIREGEMENTE 1902 - 2000

Minneshögtid med anledning av att det gått 20 år sedan regementet lades ned!

Kamratföreningen har påbörjat en planering, tillsammans med andra föreningar med KA 2-anknytning, för att högtidlighålla 20-årsdagen av nedläggningen. Pandemin gör, att osäkerheten om ett genomförande ännu är stor. Beslut om fortsatt planering tas tidigast i månadsskiftet juli-augusti. Ytterligare information kommer så snart läget klarnat.

Danmark i krig Strider, sabotage och likvideringar 1940 - 1945

Danmark uppfattas ofta som ett stilla bakvatten i andra världskrigets malström, men i denna boken tecknas en annan bild av händelserna. Även om Danmarks städer inte låg i grus och aska 1945, så hade ockupationen inneburit stora påfrestningar för befolkningen. Kanske är det mindre känt, att Köpenhamn under det sista krigsåret kunde räknas till en av Europas mest terrordrabba- de städer. Varje natt hördes explosioner, skottlossningar och uttryckningsfordonens sirener. Motståndfolk och tyska säkerhetsförband utkämpade med allt tätare mellanrum eldstrider, där ingen pardon gavs eller förväntades.

Den tyska anfällsörelsen mot Danmark genomfördes den 9 april 1940 genom att tyskarna från fem olika platser avancerade norrut in i Danmark och ockuperade Jylland, Själland och Fyn. Bron mellan Själland och Falster besattes. Flygfältet vid Ålborg intogs genom luftlandsättning. Flygbasen i Værlose anfalls redan kl 0500 på morgonen. På andra platser, vid Gedser, Korsør och Nyborg anlöpte tyska fartyg, som snabbt lastade av trupper. Likaså intogs bron över Lilla Bält, livsnerven mellan Jylland och ön Fyn, genom en djärv landstigning. I gryningen hade flera tyska skepp landstigit vid Langelinie i Köpenhamn utan att ha konfronterats av danska kustförsvaret och gått rakt in mot huvudstaden. Hela Danmark togs denna dag med total överraskning.

Efter hand bildades motstånds- och partisangrupper, vilka beskrivs ingående och hur fabriks- och järnvägssabotage och systematiska aktioner riktade mot tyska transporter och järnvägsgods genomfördes. Transportvagnar med förnödenheter och reservdelar till Luftwaffe, Kriegsmarine och Wehrmacht sattes i brand eller sprängdes.

I november 1943 smugglades generalmajor Kristian Knudtzon och ytterligare två höga officerare över Öresund till Sverige. Uppdraget var att samlas alla militärt utbildade danska män, som av olika anledningar hamnat i Sverige. Målsättningen var att försöka ställa upp en liten slagkraftig armé samt att skaffa beväpning och utrustning

både till denna och motståndsörelsen. Man inrättade en militär stab i Stockholm och knöt kontakter med svenska myndigheter. En nyckelperson i sammanhanget var chefen för Statens Kriminaltekniska Anstalt, docent Harry Söderman. Redan 1942 bidrog Söderman till, att regeringen sanktionerade uppförandet av en norsk styrka - Polititropperne - på svensk mark. Den officiella beteckningen "Polistrupperna" på den danska armén var vilseledande och tänkt att dölja det verkliga syftet för tyskarna.

Den slutliga frågan är, om det var rätt eller fel att gå till väpnat motstånd mot en nazistisk diktatur och en inhemsk regering, som samarbetade med ockupationsmakten? Ett eget kapitel för kritisk analys hade kunnat tillfogas. Författaren avslutar boken med att konstatera, att oavsett vilka incitament som männen och kvinnorna i motståndsörelsen hade för att gå in i kampen, så kan han inte annat än känna genuin tacksamhet, för vad de gjorde och deras offer!

Författaren **Bo Knarrström** är arkeolog, författare och konsult i militärhistoriska sammanhang. Har utgivit ett antal militärhistoriska böcker.

Boken på 270 sidor innehåller även ett stort antal tidsenliga foton och kartor.

Förlag: Informationsutvecklarna

Förlag, Växjö. Utgiven 2016.

ISBN : 978-91-87999-11-6.

Stellan Andersson

Stormakten växer fram.

Sveriges dramatiska historia.

År 1612 var Sverige omgivet av fiender. Ekonomin var uruselt och befolkningen led av utskrivningar och härjningar. Två decennier senare hade scenariot förändrats fullständigt. Från att ha varit ett av Europas svagaste och mest utsatta riken förvandlades Sverige till en militär gigant vars soldater lade kontinenten för sina fötter.

In på scenen kommer Gustav II Adolf - av sina påhejare kallad "lejonet från Norden" - och rustar upp Sverige till att bli en storspelare i det rasande trettioåriga kriget.

Trots att kungen stupar vid Lützen redan 1632, har han inlett en framgångssaga, som ska vara i tre decennier.

Kalmarkriget blev inledningen på ett utdraget krig, som ingen kung kunde slutgiltigt vinna och som civilbefolkningen fick betala dyrt för. Öland erövrades upprepade gånger, först av danskarna, sedan av svenskarna, sedan åter av danskarna. Danskarna härjade i Västergötland och brände ner Skara och även i Växjötrakten. Svenskarna svarade med att lägga en stor del av norra Skåne i aska, bland annat staden Vä och även sprida skräck i Halland.

Freden i Knäred 1613 framstår i efterhand som det första stora steget i utvecklingen av den svenska stormakten. För att få fram pengar till Älvsborgs lösen effektiviserades skatteindrivningen. Uppbyggnad av krigsmakten gjordes och resulterade i att Sverige på 1610-talet omvandlades till en av världens mest militaristiska stater. Kriget, liksom ansträngningarna att betala lösen- summan, blev ett stålbad, som formade en nation av skickliga krigare och lydiga skattebetalare.

Frågan varför Sverige ingrep i trettioåriga kriget tillhör de stora frågorna i svensk historieforskning. Det hade inte varit svårt att undvika konflikten. Den officiella förklaringen, som sändes runt i Europa sommaren 1630, så genomfördes den svenska invasionen av Tyskland som svar på aggressiva handlingar mot Sverige. Det finns inget, som kan tolkas som, att kriget var ett korståg för protestantismen mot katolicismen. Däremot, menar dagens historiker, ville svenskarna lägga under sig flodmynningar och hamnstäder, där de kunde ta upp tull och kontrollera handeln. Krigsmotivet var pengar inte lutherdom.

År 1660 hade den svenska stormakten nått sina yttersta gränser. Om vi betraktar 1660 års Sverige på en karta verkar det osannolikt stort. Det omfattade hela nuvarande Sverige, Finland och Estland samt halva Lettland och hela den ryska östersjö- kusten. En stor del av nuvarande Tysklands nordkust och en liten del av Polens lydde under den svenska kronan.

Med blick för både enskilda öden och storpolitiska perspektiv berättar Dick Harrison historien om, när Sverige var som störst.

Författaren Dick Harrison, professor i historia vid Lunds universitet.

Förlag: Historiska Media och Dick Harrison 2019.

ISBN: 978-91-7789-053-9

Stellan Andersson

Kapare och Pirater i Nordeuropa under 800 år

Författare: Lars Ericson Wolke, professor i historia vid Försvårshögskolan i Stockholm.

Redan i inledningen klargör författaren skillnaden mellan kapare och pirater. Och boken handlar i stor utsträckning om beröringspunkterna mellan kapande och sjöröveri och hur nära de bägge företeelserna ligger varandra. Kaparna arbetade med direktiv i kaparbrev, ofta skriftliga, i kaparbrev, som reglerade, vilka fartyg som fick kapas och hur rovet skulle fördelas mellan stat, redare och besättning. Piraterna hade enbart rovet och därmed egen vinning och redarens intresse som incitament.

Boken spänner över sjöfart och politik runt Östersjön alltsedan vikingatid.

Speciellt intressant i dessa dagar, då vi planerar för Flottans 500årsjubileum,

är bokens skildring av den medeltida sjöfarten i våra vatten. Författaren ger en mycket initierad och intressant bild av sjöfarten på medeltiden, där kapning och sjöröveri var vanliga. Det är ingen tvekan om, att en väl organiserad örlogsflootta behövdes för att skapa ordning och reda. Därtill var ju fartyg också ett helt avgörande verktyg för den svenska statens bildande. De kunde användas både till förflyttning av militära enheter och skydd av de svenska handelsfartygen.

Att kapa fartyg var ett betydelsefullt inslag i relationen mellan stater och var ett allvarligt hinder för utvecklingen av sjöfarten.

I boken får man också stifta bekantskap med flera av aktörerna som Klaus Störtebecker, Sören Norrby, Jens Holgesson Ulfstand, Lars och hans syster Ingela Gathenhjelm. Tyske Störtebecker, som var verksam på trettonhundratalet och kom att bli en folkhjärte ända in i våra dagar. Han har till och med en öl uppkallad efter sig, som fortfarande säljs. Lars Gathenhjelm, "Lasse i gatan", var ju stor redare, som också fungerade som kapare. Hans syster var gift med en ledamot i Konvojkommissariatet, som organiserade konvojer för handelsfartygen. Detta inrättades 1724 och hade till att börja med säte i Göteborg. Det flyttades till Stockholm 1742 och fick delvis ny sam-

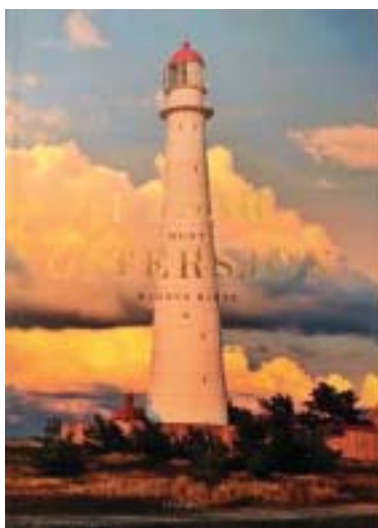
mansättning. Bland annat utsågs Marinchefen till ledamot. Konvojkommissariatet avskaffades 1864.

Min erfarenhet av sjöliv är inte så stor. Den inskränker sig till något drygt år som däcksbefälselev i Svearederiet och militärtjänsten gjorde jag i Kustartilleriet. Men jag har ett starkt minne av ett föredrag på ett klubbmöte i Flottans Män. Det var örlogskaptenen Tony Leijonkvist, som tyvärr avled för några år sedan. Han berättade om sin kommandering på HMS Carlskrona i Adenviken i början av 20-hundratalet. Syftet var att på FN:s uppdrag skydda sjöfarten för pirater som härjade i de här farvatten. Som militär hade han fått lära sig att förgöra den lede fi, men på det här uppdraget så fick han en förståelse för sjörövarna. De var i regel fattiga familjeförsörjare, som inte kunde finna arbeten, som möjliggjorde sin och familjens existens. De försökte då att genom sjöröveri kapa åt sig av västvärldens välstånd. Stormakterna är idag närvarande vid Suez-kanalens utlopp i Indiska oceanen. Det är ju ett strategiskt mycket viktigt område. Så de passar nog på att hålla efter piraterna också. Och FN gör stora ansträngningar för att förbättra infrastrukturen i Afrika och på så sätt förbättra möjligheterna att försörja sig och familjen med hederligt arbete.

Slutligen vill jag framhålla, att den här boken är både fångslande och lärorik och jag rekommenderar att läsa den, inte minst med tanke på planeringen av Flottans 500-årsjubileum.

Förlag: Historiska Media.
ISBN: 978-91-87263-13-2

Christer Warfvinge

Fyrrar runt Östersjön

Ingen annanstans i världen finns det så många större fyrrar på ett så begränsat område som det runt Östersjön. Ingenstans om-

ger så många länder ett så begränsat hav. Var och ett av de nio länder, som kantar Östersjön, har sina egna fyrrar. En del har fler, andra färre, beroende på hur lång kuststräcka och antalet öar, som tillhör respektive nation. Alla dessa fyrrar bildar tillsammans ett osynligt men likväl tätt samarbetsnätverk.

Detta blir man varse, när man läser boken *Fyrrar runt Östersjön*. I boken presenteras 181 fyrrar från de nio länderna. Det största antalet presenterade fyrrar har Sverige, inte konstigt med hänsyn till vårt avlånga land. De flesta av de presenterade fyrrarna är byggda under andra hälften av 1800-talet. Tyvärr är många av dessa fyrrar inte längre i bruk. Ny teknik har minskat behovet av fyrrar och många av fyrrarna står kvar som ett minne om den tid, då fyrrarna var ett måste för en säker sjöfart.

Boken är ett riktigt praktverk och då är det främst de fantastiska fotografierna, nära 300 stycken, som slår läsaren. Men även texterna kring fyrrarna och fyrplatserna är utomordentligt bra skrivna. En kortfattad historik kompletteras med egna betraktelser.

Författaren och fotografen, Magnus Rietz, född 1951, har under en period om fyra år besökt de beskrivna fyrplatserna, i många fall belägna så, att den vanliga människan har svårt att ta sig dit. Resultatet av dessa besök har mynnat ut i ett praktverk av sällan skådat slag. Man kan inte annat än imponeras. Det är inte författarens första bok om fyrrar. Tidigare utgåvor håller samma höga klass.

Lind & CO.
ISBN 978-91-7861-496-7

Olle Melin

Segelflottans sista tid

Boken har undertiteln ...och en man i dess tjänst,

Det här är en märklig bok. Författaren har valt att skriva om sin morfars farfar, som hette Johan Anders Söderström och som levde åren 1811 – 1901. Söderström var, när han gick i pension, Kungl flaggskeppare.

Med hjälp av Tjänste- och meritförteckning, uppgifter från Krigsarkivet och andra källor, kan man följa Söderström, nästan dag för dag, från 1819, när han som åttaåring började i Skeppsgosseskolan till dess att han blir svärdsman 1865. Från 1865 till 1873 finns få uppgifter om Söderström, men 1873 återfinns han i Flottans nya reservstat. År 1880 tillträder han som tillsyningsman över Nya Kruthuset på Koholmen och blir kvar som sådan till 1893. År 1898 blir han hedersledamot Sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona som Kungl flaggskeppare.

Men det är åren 1819 till 1865, som boken i huvudsak handlar. Det är inte endast Söderströms liv, som spelas upp utan en mängd uppgifter finns om händelser under de år, som boken behandlar. Det är allt från världshänder till episoder i familjelivet. Vidare finns det beskrivning av olika fartygstyper, där Söderström ingick i besättningen, namn på fartygschefer, officerare och underofficerare, byggnader, verksamheten på örlogsvarvet och mycket annat.

Det är ett enormt efterforskningsarbete, som författaren Bengt Gullbing lagt ned.

Ett 70-tal tryck (böcker) har utnyttjats liksom ett 40-tal handlingar från Krigsarkivet och Stockholms stadsarkiv.

Boken är mycket informativ Och man lever sig nästan in i de förhållanden, som rådde i vår flotta under 1800-talet.

Boken är försedd med ett stort antal bilder och många av dessa har tidigare aldrig varit publicerade. Layouten är mycket smakfull.

Boken har getts ut i en mycket begränsad upplaga. ISBN-nummer saknas.

(Lyckeby antikvariat säljer som ombud boken. Kontakta Hans Svanstein, om Du är intresserad. Telefon 0709581268). Boken kostar hela 900 kronor, men det är den värd!

Olle Melin

Sjöfärder i Österled. En resa i historien

Det här är en mycket intressant bok. Den handlar om ett stort antal resmål, för en som åker båt eller själv seglar över Östersjön. Författaren beskriver platser från Stockholm i väster till Sankt Petersburg i öster, från Gävle i norr till Riga i söder och ett stort antal resmål beskrivs.

Till detta kommer en historisk beskrivning av området, från tidpunkten för Östersjöns tillblivelse fram till järnridåns fall 1990. Denna historiska del ger en verkligt lättläst översiktlig historielektion, där också enstaka händelser finns återgivna på ett utmärkt sätt.

En annan sak, som imponerar, är den omfattande bildsamlingen, som verkligen höjer bokens värde.

Författaren Hans Norman är professor emeritus i historia vid Uppsala universitet och har tidigare skrivit ett antal böcker i historiska ämnen. Han är dessutom en passionerad långfärdssegelare med åtskilliga strandhugg på Åland, i Åbolands skärgård samt i Finska viken.

Boken är tryckt med bidrag från Sune Örtendahls stiftelse och Sjöhistoriska samfundet och ingår i Forum Navale skriftserie som nr 68.

Balkong förlag.
ISBN 978-91-87553-42-4

Olle Melin

Vasaskeppets förlisning

Om regalskeppet Vasa har det skrivits åtskilliga böcker. Precis utkommen är en bok, som författaren Tomas Blom valt att kalla "Vasaskeppets förlisning".

Den startar med att beskriva, om vad som tilldrog sig i Stockholm den 10 augusti 1628 och slutar med ett långt kapitel om, vilka lärdomar man tagit av skeppet, dess förlisning, bärgning och annat. Dessemellan finns beskrivningar om situationen ombord på jungfrufresan, lite om vad som gjorts och skrivits fram till det, att Anders Franzén återupptäckte Vasa, om bärgningen och om Vasa idag.

Vill man ha en relativt kort beskrivning av det snart 400-åriga skeppet, så är det här en mycket lämplig bok. Den är informativ, den är lättläst och skriven på ett flytande språk.

Författaren Lennart Blom har en bakgrund som radioman och TV-författare och det kan man förstå när man läser texten. Utmärkt skriven, enligt min uppfattning.

Boken är inte illustrerad, utan utgiven närmast som en pocketbok.
Historiska Media.
ISBN 0978-91-7789-168-0

Olle Melin

Öar

Så här presenterar förlaget själva boken. *Det här är den största och mest heltäckande fotoboken om världens öar, som någonsin har skapats i Sverige. Fotografen och författaren Peter Hanneberg har under tio års tid rest till femtio av jordens allra mest fascinerande öar.*

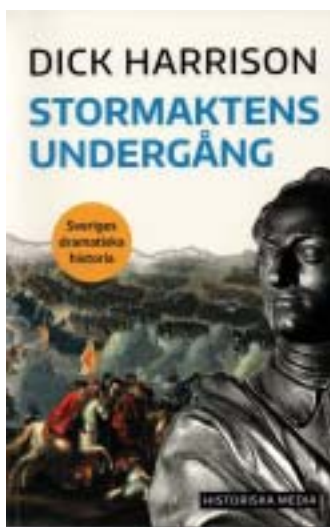
I storslagna bilder och inträngande texter berättas om naturnära ökulturer, deras historia och traditioner – och hur dessa påverkat de unika arterna i naturen. Alla världshav och klimatzoner finns representerade, från Arktis via tropikerna till Antarktis, från Östersjön, Nordsjön och Atlanten via Indiska oceanen till Stilla havet.

Här finns storheter som Grönland och Borneo, men främst mindre öar som Gotska Sandön, Påskön, Fiji och Galapagos. Längst ut ligger Tristan da Cunha, världens mest isolerade bebodda ö, med 2 400 kilometer till närmaste granne.

Mer behöver egentligen inte skrivas. En praktbok, som med fördel läses i omgångar och som visar, vilken fascinerade värld vi lever i.

Bokförlaget Max Ström.
ISBN 978-91-7126-390-2

Olle Melin

Stormaktens undergång.

Sveriges dramatiska historia.

När det svenska imperiet stod på höjden av sin makt omkring 1660, var den stora frågan, hur länge stormakten skulle bestå. Erövringarnas tid var över. Under krigarkungarna Karl XI och Karl XII genomled det svenska stormaktsväldet en halvsekel lång döds kamp. Trots det saknades inte framgångar på slagfältet. Karl XI stärkte greppet om Skåne och hans son avvärjde anfall från såväl Danmark som Ryssland och Sachsen-Polen. Först efter nio år av framgångsrika fälttåg skulle Karl XII:s krigslycka vända i det dramatiska nederlaget vid Poltava.

Karl XI har gått till historien som segraren och härskaren. Den som besegrade dansken, räddade kvar Skåne inom riket, påbjöd reduktionen, införde enväldet och gav Sverige en för tiden ovanligt lång fredsperiod. Men i skånska Lönsboda är han fortfarande hatad. Under 1670-talets krig beordrade nämligen kungen att alla män i vapenför ålder i Örknerefs socken skulle dödas. Man vägrade till och med i nutid att använda den tidigare 500-kronorssedeln, där han fanns att beskåda.

Danmark förklarade krig i september 1675. Skånska kriget började och slaget vid Lund 1676 räknas som ett av de blodigaste någonsin på svensk mark. Kriget fortsatte och Skåne var svårt att få grepp om. Snapphanarna var en störande maktfaktor. Karl XI litade inte heller på skåningarna. De ytligt försvenskade danskarna drog sig inte för att hylla och stödja danske kungen. Karl XI lär till och med umgåtts med planer att deportera skåningarna till Baltikum och ersätta dem med gediget svenska bönder, så snart kriget var slut. När fred slöts i september 1679, fick Sverige behålla nästan allt, med undantag för några smärre tyska territorier.

Karl XI genomförde reduktionen, indragning av omkring hälften av adelns jordinnehav till kronan. Detta innebar, att indelningsverket kunde genomföras och detta gav förutsättningar att rusta upp armé och

flotta. Att införa rotesystemet innebar en säker soldatförsörjning till krigsmakten.

Stora Nordiska kriget började år 1700. Karl XII startade från början inte några krigshandlingar, men blev anfallen från olika håll och måste försvara sitt rike. I början gick allt bra, slaget vid Narva var en av Sveriges största militära triumfer genom tiderna, då tsar Peter blev ordentligt slagen. Vid freden i Altranstädt år 1706 blev detta kulmen på Karl XII:s politiska och militära bana. Slaget vid Poltava den 28 juni 1709 blev det mest ödesdigra i svensk historia med rysk seger. Därefter blev det endast fortsatta bakslag och förluster till den ödesdigra dagen den 30 november 1718 vid Fredrikstens fästning.

Stora Nordiska kriget var slut, det karolinska enväldet och det svenska stormaktsväldet fanns inte mer. Av 1600-talets Storsverige återstod endast Wismar och nordligaste Pommern. Till och med finska Viborg, som varit i svenskt sedan 1290-talet, hade man tvingats ge upp. Dessutom blev det en osannolik minskning av rikets manliga befolkning, vilket kriget fört med sig.

Författare Dick Harrison, professor i historia vid Lunds Universitet.

Förlag: Historiska Media och Dick Harrison 2019.

ISBN: 978-91-7789-148-2

Stellan Andersson

Vi gratulerar

95 år

0810 Arne Fransson Eringsboda

85 år

1201 Klas Freij Karlskrona

80 år

0817 Siv Lindström Karlskrona
0924 Maud Lexhagen Karlskrona
1027 Sven Gummesson Johannishus

75 år

0807 Leif Nilsson Sandared
0829 Kennerth Netterström Åkersberga
1120 Göran Göransson Hasslö

70 år

1127 Tommy Bengtsson Karlskrona
1210 Karl Rosqvist Lindås

65 år

0731 Elisabeth Medin Karlskrona
0831 Bengt Andersson Täby
1208 Jeppe Eliasson Karlskrona

60 år

0728 Sune Carlsson Karlskrona
0919 Magnus Samzelius Karlskrona
601225 Robert Mårtensson Uppsala

55 år

0720 Pär Åstrand Karlstad

Nya medlemmar

Hans Merkeling Degeberga
Claes Brehmer Tungelsta
Robert Zwicker Västra Frölunda

Arvet

Gossens far var bonde stor
arbetarkvinna var hans mor.

Skilda vägar dock de gick
och arvet som han fick,
sig givet- det var livet

Som av tillfällighet och längtan
kom han till, som man vet.

En följd av lust och trängtan.
Föga populärt för modern då
när han föddes nittonhundra-
fyrtiotvå

En gång i livet mötte han sin far,
utan att veta vem han var.

Nu blev honom andra arvet givet.
Två riksdaler uti handen
som symbol för banden

När många, många år har gått
och fadern sedan länge vilar i sin grav.

Gossens tredje arv- blev lagens lott.
Men hur han var, har gossen ej förstått.
Arvet inga känslor gav
blott en sten står ensam kvar

Bengt-G Lex

Gamla bilder Gräsvik

Klockan är strax efter midnatt.....